Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН.

№ 139 (7029).

25 ИЮЛЬ ЧОРШАНБА

1979 ЙИЛ.

Баҳоси 2 тийин.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислари тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

24 июль куни эрталаб соат 10 да Тошкентда тўққизинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг тўққизинчи сессияси очилди.

Ҳукумат ложаларида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Ш. Р. Рашидов**, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва бюро аъзолигига кандидатлар **И. Г. Анисимкин, И. Р. Қурбонов, Т. Н. Осетров, И. Б. Усмонхўжаев, Н. Ж. Худойбердиев, Г. М. Орлов, С. У. Султонова**, республика Олий Совети Президиуми ва ҳукуматининг аъзолари ўтирибдилар.

Мажлисни Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси депутат **С. Ҳ. Сирожиддинов** очди.

Сессия қатнашчилари вафот этган депутат **А. Султонхўжаев**нинг хотирасини ўринларидан туриб ҳурмат билан эсга олдилар.

Сессияда Ўзбекистон ССР Олий Совети мандат комиссиясининг доклади тингланди.

Мандат комиссиясининг раиси депутат **Г. К. Ҳайдарова** ўринлари бўшаб қолган депутатлар ўрнига 1979 йил 4 мартда сайланган депутатларнинг ваколатларини текшириш натижалари тўғрисида ахборот берди.

Олий Совет докладни тинглаб, Ўзбекистон ССР Конституциясининг 102-моддасига асосан Ўзбекистон ССР Олий Совети қуйидаги депутатларининг ваколатларини тўғри деб топди: Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика Госплани раиси **Қ. А. Аҳмедов** — 52-Саноат сайлов округидан; Бухоро область ижроия комитетининг раиси **У. Асатов** — 184-Ромитан сайлов округидан; Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари **А. А. Хўжаев** — 196-Охунбобоев сайлов округидан; Наманган область ижроия комитетининг раиси **М. Обидшоев** — 270-Ўнҳаёт сайлов округидан; Фарғона область ижроия комитетининг раиси **А. Рустамов** — 419-Мулкобод сайлов округидан.

Мандат комиссиясининг раиси депутатларнинг бир группаси СССР Олий Совети депутатлари қилиб сайланганлиги муносабати билан Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлиги ваколатини ўз зиммаларидан соқит қилганликлари тўғрисида ариза берганлигини билдирди. Олий Совет «СССРда халқ депутатларининг статуси тўғрисида»ги СССР Қонунининг 10-моддасига асосан тегишли қарор қабул қилди.

Сессиянинг қуйидаги кун тартиби бир овоздан тасдиқланади:

1. Республикада оналик ва болаликни муҳофаза қилиш хусусидаги қонунларнинг қандай бажарилаётганлиги ҳақида ва мактабгача ёшдаги болалар тарбиясини янада яхшилаш тадбирлари тўғрисида.

2. Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий Советларига сайлов тўғрисида Ўзбекистон ССР Қонунининг лойиҳаси ҳақида.

3. Ўзбекистон ССР Олий Совети сув хўжалиги доимий комиссиясининг иши тўғрисида.

4. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.

Кун тартибидаги биринчи масала — республикада оналик ва болаликни муҳофаза қилиш хусусидаги қонунларнинг қандай бажарилаётганлиги ҳақида ва мактабгача ёшдаги болалар тарбиясини янада яхшилаш тадбирлари тўғрисида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси депутат **И. Б. Усмонхўжаев** доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда депутатлардан **С. У. Султонова**, (37-Дзержинский сайлов округи), **С. О. Орипов** (72-Оққўрғон сайлов округи), **И. И. Головачёв** (236-Яккабоғ сайлов округи), **Т. А. Алимов** (56-Металлургия сайлов округи), **Қ. Нурумбетов** (460-Тўрткўл қишлоқ сайлов округи), **М. Д. Ражабова** (157-Орджоникидзе сайлов округи), **А. А. Уркинбоев** (259-Халқобод сайлов округи), **Т. Ҳожиқосимова** (128-Бўз сайлов округи), **В. П. Куксенко** (321-Энгельс сайлов округи), **М. Обидшоев** (270-Ўнҳаёт сайлов округи), **Ж. Кўчиев** (357-Оқолтин сайлов округи), Сурхондарё область ижроия комитетининг раиси **Н. Туропов**, депутат **Г. А. Царёва** (383-Қувасой сайлов округи) қатнашдилар.

Олий Совет «Республикада оналик ва болаликни муҳофаза қилиш хусусидаги қонунларнинг қандай бажарилаётганлиги ҳақида ва мактабгача ёшдаги болалар тарбиясини янада яхшилаш тадбирлари тўғрисида»ги Қонунни бир овоздан қабул қилди.

Сўнгра Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий Советларига сайлов тўғрисида Ўзбекистон ССР Қонунининг лойиҳаси ҳақида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари депутат **Г. М. Орлов** доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда депутатлардан **Э. Исломов** (193-Галлаорол сайлов округи), **В. П. Кузьмин** (438-Шовот сайлов округи), **А. Саидхўжаев** (93-Солдатский сайлов округи), **Т. Э. Файзиева** (275-Ленин сайлов округи) қатнашдилар.

Олий Совет «Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий Советларига сайлов тўғрисида» Ўзбекистон ССР Қонунини бир овоздан қабул қилди.

Депутатлар Ўзбекистон ССР Олий Совети сув хўжалиги доимий комиссиясининг иши тўғрисидаги докладни тингладилар. Комиссия раиси депутат **Н. Р. Ҳамроев** шу ҳақда доклад қилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети доимий комиссиянинг ҳисоботи юзасидан қарор қабул қилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида республика Олий Совети Президиумининг Секретари депутат **Ҳ. М. Пўлатова**нинг доклади тингланди.

Сессия муҳокамага тақдим этилган Фармонларни бир овоздан тасдиқлади, тегишли қонунлар ва қарорлар қабул қилди.

Шу билан тўққизинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг тўққизинчи сессияси ўз ишини тамомлади.

Суратда: тўққизинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Совети тўққизинчи сессиясининг мажлислар залида.
А. Авазов ва А. Горокрик фотоси. (ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ДОИМИЙ КОМИССИЯЛАРИДА

24 июль куни Ўзбекистон ССР Олий Совети саноат бўйича доимий комиссиясининг мажлиси бўлди. Комиссия экономика ва тежамкорликка доир топшириқларнинг бажарилиши юзасидан «Электрохимпром», «Навоиазот» бирлашмалари ва Фарғонадаги азотли ўғитлар заводининг иши тўғрисидаги масалани кўриб чиқди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг ташқи ишлар бўйича доимий комиссияси ҳам шу куни мажлис ўтказди.

(ЎзТАГ).

МЕҲНАТ РАПОРТЛАРИ

Андижон область саноат корхоналарининг коллективлари беш йилликнинг тўртинчи йили топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун мусобақалашиб, маҳсулот ишлаб чиқариш ва реализация қилиш етти ойлик планини 24 июль куни бажардилар. Ой охиригача 16 миллион сўмликдан кўпроқ маҳсулот реализация қилинади.

* * *

Ўзбекистон ССР Мебель ва ёғочсозлик саноати министрлиги корхоналарининг коллективлари КПСС XXV съезди тарихий қарорларини амалга ошира бориб, маҳсулотни реализация қилиш ҳажми юзасидан етти ойлик планни муддатидан олдин, 24 июль куни бажардилар.

Ой охиригача қўшимча равишда 2,4 миллион сўмлик халқ истеъмол молларини реализация қилишга қарор қилинди.

* * *

«Узплодоовощвинпром» аграр-саноат бирлашмасининг коллективи ўз зиммасига олган социалистик мажбуриятларини бажара бориб, маҳсулот реализация қилиш ҳажми юзасидан етти ойлик планни 24 июль куни бажарди.

Ой охиригача 7,7 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилади ва реализация қилинади.

(ЎзТАГ).

ПАРТИЯ, СОВЕТ, КАСАБА СОЮЗ ВА КОМСОМОЛ ОРГАНЛАРИНИНГ ХОДИМЛАРИ, БИЗ СИЗЛАРГА МУРОЖААТ ҚИЛАМИЗ! ҚИШЛОҚДА ТАШКИЛОТЧИЛИК ВА СИЁСИЙ ИШ САВИЯСИНИ ОШИРИНГИЗ, ЙИЛЛАР ДАВОМИДА СИНОВДАН ЎТГАН ЎЗАРО ТАЛАБЧАНЛИК ВА ЎЗАРО ЁРДАМ МАКТАБИ — СОЦИАЛИСТИК МУСОБАҚАНИНГ КЕНГ ҚУЛОЧ ЁЗИШИГА ЭРИШИНГИЗ. ПАХТАКОРЛАР, МЕХАНИЗАТОРЛАР, СУВЧИЛАРНИ, ДАЛАДА ИШЛАЁТГАН КИШИЛАРНИНГ ҲАММАСИНИ МЕҲРИБОНЛИК ВА ҒАМХЎРЛИК БИЛАН ҚУРШАБ ОЛИНГИЗ, УНУМЛИ МЕҲНАТ УЧУН УЛАРГА ЭНГ ҚУЛАЙ ШАРТ-ШАРОИТЛАР ЯРАТИНГИЗ.

(Республика партия ва ҳукумати Мурожаатидан).

Пойтахт области далаларида мўл ҳосил олиш учун ғўза парвариши сифати ва суръатига алоҳида эътибор берилмоқда. Оққўрғон районидаги Вотинцев номли колхоз пахтакорлари ҳар бир туп ғўзани ардоқлаб парвариш қилмоқдалар. Х. Раимбеков етакчилигидаги бригада далаларини кўриб кўз қувнайди. Бригада аъзолари бу йил ҳар гектар ердан 38 центнердан «оқ олтин» олиш ниятида. Суратларда: 1. Илғор сувчи Х. Қушбеков. 2. Илғор бригада далаларида.

А. Абалян фотолари.

ҒЎЗА ЧЕКАНКАСИ БОШЛАНДИ

Сурхондарё областининг Ленин йўли районидаги Ленин номли қўриқ совхоз деҳқонлари ғўза чеканкасига киришдилар. Бу ерда техника экинининг ҳосилдорлигини оширадиган ва «оқ олтин»ни машиналар билан териб олиш учун энг яхши шароитларни яратиб берадиган ана шу муҳим агротехника усулини қирқ саккиз агрегат бажармоқда.

Хўжалик деҳқонлари бу йил 4595 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 40 центнердан хирмон кўтаришни мўлжалламоқдалар. Бу эса планда кўзда тутилганидан саккиз центнер кўп бўлади.

Қашқадарё областидаги ва Фарғона водийсидаги бир қанча хўжаликларда ҳам механизмлар ёрдами билан ғўзаларни чеканка қилиш бошлаб юборилди.

(ЎзТАГ).

МАҲОРАТ КОНКУРСИ

Самарқанд районида профессионал маҳорат республика конкурси ўтказилди. Конкурсда чорвачилик фермаларининг технология асбоб-ускуналарини монтаж қилувчи қарийб элликта слесарь иштирок этди. «Госкомсельхозтехника» область бирлашмасига қарашли Самарқанд механизациялашган кўчма колоннасининг монтажчиси Даврон Салимов ва Булунғур механизациялашган кўчма колоннасининг монтажчи слесари Даврон Бегимқулов конкурсда ғолиб чиқдилар.

Иккала ғолиб фермаларнинг машина-ускуналарини монтаж қилувчи слесарларнинг Бутуниттифоқ конкурсида иштирок этади.

(ЎзТАГ).

ПАХТАКОРЛАР ҲОСИЛ ТЎПЛАМОҚДАЛАР

ҚИЗҒИН КУНЛАР

ЎЗБЕКИСТОН ДЕҲҚОНЛАРИ МЎЛ-КЎЛ «ОҚ ОЛТИН» ҲОСИЛИ УЧУН КУРАШМОҚДАЛАР

Ўрта Осиё кенгликларининг табиати бой берилган дамларни қопламоқда: ёмғирли, совуқ об-ҳаво қуруқ ва жазирама кунлар билан алмашди. Ҳар куни куёш илк нурини сочиши билан юз минглаб деҳқонлар далага чиқиб, ҳосил учун курашни давом эттирмоқдалар. Гап шундаки, жами экилган майдонларнинг ярмида чигит такрор экилди. Ана шу майдонларда ниҳоллар кўп йиллик муддатга нисбатан ривожланишдан икки-уч ҳафта, айрим жойларда эса бир ой орқада қолган. Шундай вазиятда фақат юксак маҳорат ва деҳқоннинг меҳнатсеварлиги қишлоқ хўжалигини интенсивлаштиришнинг замонавий воситалари билан қўшилиб, табиат белгилаб берган 140 кунлик вегетация босқичини бирмунча қисқартириш имконини беради. Пахтакор мана шундай мураккаб вазиятга дуч келди.

Бугунги кунда шуни айтиш мумкинки, бу вазифа муваффақиятли ҳал этилмоқда — ғўза яхши ўсмоқда, орқада қолган майдонлар миқдори анчагина камайди. Кўпгина пайкалларда ғўза оммавий гуллаб, ҳосил тугунлари пайдо бўлмоқда. Хуллас, деҳқонлар меҳнатининг натижаси шундоқ кўриниб турибди.

— Аммо бўлиқ кўсак ҳосил қилиш сари ярим йўл босиб ўтилди, — деб огоҳлантиради бригада аъзоларини Жиззах областидаги Абай номли совхоз бригадири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Расул Ҳайдаров. — Қадоқ қўлларимиз хормасин — ҳар бир туп ғўзада мумкин қадар кўпроқ салмоқли ва яхши толали ҳосил тўплаб, сақлаб қолишимиз керак.

Расул Ҳайдаров саратон палласида ғўзага қандай ишлов беришни яхши билади. Унинг бригадаси 230 гектар майдоннинг ҳар гектарида июлнинг биринчи ярмида қатор ораларини икки мартадан чуқур культивация қилиб, шунча мартадан озиқлантирди ва суғорди. Июлнинг иккинчи ярмида ҳам худди шу циклдаги иш бажарилади. Бош сувчилардан К. Сатторов, Э. Тоғаев, Э. Худойназаров навбатдаги суғоришдан олдин, албатта, ер қандай юмшатилганлиги сифатини текширадилар. Агар культивация ёмон ўтказилган бўлса, қайта ўтказишни талаб қиладилар. Ўз навбатида тракторчилардан Г. Ғиёсов, Э. Бойматов, Ш. Нарзиқуловлар ҳам сувчиларга ўз эътирозларини билдиришади. Бир-бирларининг ишини дўстона ҳамкорликда назорат қилиш, ўртоқларча ёрдам коллективдаги мусобақани таъсирчан ва самарали қилмоқда.

Бригадир пастки яруслардаги дастлабки кўсакларни қувона-қувона кўрсатди. Ҳали жуда ҳам кичкина, кўзга илғанар-илғанмас ҳосил тугунлари кун сайин куч олмоқда.

Республика пахтакорлари илғорлар тажрибасидан фойдаланиб, ўсишдан орқада қолган ғўзалар ривожини жадаллаштиришга интилмоқдалар. Масалан Қизилтепе районидаги «Москва» колхозида механизаторларни Берди Солиев бригадасига таклиф этишди. Бунинг боиси шунда эдики, Бердибой чуқур культивация қилиш учун ўз агрегатини мослаштириб, унга ғўзанинг беш сантиметр ёнидан тупроқни юмшатишга имкон берадиган тўсиқлар ўрнатди. Бригада «шарбат» усулида озиқлантиришдан воз кечиб, унинг ўрнига қатор ораларини чуқур юмшатиб, айни пайтда тупроққа қуруқ гўнг солди. Солиев бригадасининг пайкалларида бегона ўт, зараркунандалар кўринмайди, ғўза тупларида эса ҳозироқ икки-учтадан кўсак пишиб етиляпти, ҳар беш-олти кунда янги ҳосил тугунлари пайдо бўлмоқда.

Самарқанд областида зарбдор юз кунлик давом этмоқда. Бу ерда ўсимликни икки-уч ҳисса озиқлантириш мутахассисларнинг шахсан назоратига олинган. Колхоз ва совхозларда қўшимча равишда ҳосилдорлик отрядлари ташкил этилган. Улар, ҳатто, озгина миқдорда бўлса ҳам товуқ гўнги, азотга бой тупроқдан фойдаланмоқдалар. Гўнгни яйловлардан ташиб келтириш йўлга қўйилган. Областнинг суғориладиган экинзорларига ҳозиргача икки миллион тоннадан кўпроқ — кўп йиллик маълумотларга кўра шу пайтгача тўпланадиганидан бир ярим баравар кўп гўнг ташиб келтирилди. Қотишиб кетган гўнгни майдалаш ва сепиш пунктлари ишлаб турибди, гўнгни механизмларда ерга солиш учун махсус мосламалар тайёрланди.

Пастдарғом районидаги Карл Маркс номли колхознинг Бойтўра Кўмаков бошлиқ бригадаси тажрибаси кенг пропаганда қилинмоқда. Бу ерда ҳар йили пахта етиштириладиган бир гектар ерга тегишли минерал ўғитдан ташқари камида 30 тонна гўнг ва 40—50 литрдан аммиак суви бериладир. Бу ерда республикада юқори сифатли рекорд ҳосил етиштирилади. Бригада ўғитдан фойдаланишнинг ўз технологиясини қўлланиб, барча агротехника тадбирларини ижодий бажариб, бу йил ҳам қисқа муддатларда экинни жадал парвариш қилишга ва мавсумда энг яхши кўрсаткичга эришишга муваффақ бўлди.

Сирдарё области мутахассислари ҳам резервларни қидириб топмоқдалар. Улар юмшатиладиган марзалар орасини тахминан йигирма процент кенгайтиришга имкон берадиган ғўза парвариши усулини тажрибадан ўтказишди.

Шу кунларда республиканинг мусобақадош районлари деҳқонлари бир-бирларида экинларнинг аҳволи қандайлигини, тавсия этилган тадбирларнинг қандай бажарилаётганлигини ўзаро текширмоқдалар. Ўзаро текшириш бригадалари ижобий нарсаларни таъкидлаш билан бирга, жиддий нуқсонларни ҳам очиб ташламоқдалар, бу камчиликларга қандай қилиб тезрок барҳам бериш ҳақида маслаҳатлар бермоқдалар. Сурхондарё области бўйича тўпланган мана бу фактларга назар ташланг. Қумқўрғон районидаги «Москва» колхозида тажрибали кадрлар, зарур техника сероб бўлгани ҳолда, бир қанча бригадаларда ғўза қатор ораларига ишлов бериш ва суғориш сифатсиз ўтказилмоқда. Интизомнинг пасайиб кетиши шунга олиб келган. Колхозчиларнинг кунлик топширигини бажармасдан уйларига кетиб қолиш ҳоллари юз берган. Жарқўрғон районидаги «Шарқ юлдузи» совхозида ғўза пайкалларининг бир қисмини бегона ўт қисиб қўйган. Денов районидаги «Москва» колхозида тунги суғориш ёмон йўлга қўйилган, культивациялаш сифатсиз ўтказилган. Тошкент областининг Чиноз районида ғўза зараркунандаларига қарши курашда жиддий нуқсонларга йўл қўйилган. Табиийки, ўзаро текшириш бригадаларининг танқидий мулоҳазалари юзасидан шошилинч чоралар кўрилмоқда.

Оператив маълумотларга кўра ғўзанинг ривожланиши, суғориш, культивация ва озиқлантириш республика бўйича ўтган йилги даражада бормоқда. Аммо баъзи районларда, чунончи, Жиззах, Оқдарё, Когон, Жомбой, Китоб, Ворошилов, Тошлоқ районларида ғўзанинг ўсишдан орқада қолишига йўл қўйилган. Ҳозир ғўза деҳқоннинг фаол кўмагига маҳтал бўлиб турган пайкалларга ғоят эътибор берилиши муҳимдир.

Республика партия ташкилоти ҳосил тўплаш учун курашга бошчилик қилиши керак ва амалда ҳам шундай бўлмоқда. Идеология ишининг, маиший ва маданий хизмат кўрсатишнинг барча воситалари шу кунларда асосий вазифани ҳал этишга — пахтакорларнинг энг юксак меҳнат унумдорлигига эришишни таъминлаш, Ватанни мўл-кўл «оқ олтин» ҳосили билан қувонтиришга бўйсундирилган.

А. УЗИЛЕВСКИЙ,
«Сельская жизнь» мухбири.
Ўзбекистон ССР,
(«Сельская жизнь», 24 июль).

ТАСС МУХБИРЛАРИ ХАБАР ҚИЛАДИЛАР

ҲОСИЛ ЎРИМИДАГИ ЎЗАРО ЁРДАМ

ПРАГА. Социалистик мамлакатларнинг қишлоқ хўжалик ходимлари 1979 йил ҳосилини ўриб-йиғиб олишда бир-бирларига катта ёрдам бермоқдалар. Германия Демократик Республикасининг 50 нафар комбайнчиси ҳосил ўримида чехословакиялик дўстларига қарашиб юбориш учун Ғарбий Словакия областига келдилар. Тез орада венгер ва совет механизаторлари ҳам келишади.

Чехословакия далаларидаги ҳосил йиғиштириб олингандан кейин чехословакиялик механизаторлар ГДР, Венгрия ва Совет Иттифоқининг қишлоқ хўжалиги меҳнатчиларига ёрдамга борадилар.

Социалистик мамлакатлар халқларининг қардошлиги ва ҳамкорлиги ҳосил учун биргаликдаги курашда шу тариқа мустаҳкамланиб бормоқда.

МУВАФФАҚИЯТЛИ НАТИЖАЛАР

БЕРЛИН. ГДР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1979 йил биринчи ярмидаги натижалари республиканинг 30 йиллиги нишонланадиган йилда экономика соҳасида катта муваффақиятларга эришилаётганидан, аҳолининг моддий ва маданий даражаси ошаётганидан далолат беради. ГДР давлат марказий статистика бошқармасининг 1979 йил халқ хўжалик планининг дастлабки олти ойдаги бажарилиш якунлари тўғрисида бу ерда эълон қилинган ахборотидан шу нарса кўриниб турибди. Шу давр ичида планнинг асосий кўрсаткичлари тўла ва ошириб бажарилди.

Мамлакатда саноат ишлаб чиқариши ҳажми 5,5 миллиард марка миқдорида кўпайди, саноатдаги меҳнат унумдорлиги 4 процент ошди, дейилади ахборотда.

ТУРИЗМ БАЗАСИ РИВОЖЛАНМОҚДА

БУДАПЕШТ. Венгриядаги туризм зоналари йил сайин кўпаймоқда. Венгер мутахассислари ишлаб чиққан узоқ муддатли программага мувофиқ мамлакатнинг энг хушманзара районларида келгуси йилларда меҳмонхоналар, кемпинглар, умумий овқатланиш корхоналари, маданий ва шифолаш муассасалари тармоғи бўлган кенг миқёсда ривожланган замонавий туризм комплекслари барпо этилади.

Мавжуд истироҳат зоналарини ривожлантириш ва янги зоналар вужудга келтиришга комплекс ёндашишни кўзда тутувчи бу программа ишлаб чиқилишининг боиси шуки, дунёнинг турли районларидан Венгрияга келувчи туристлар доимо кўпайиб бормоқда.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ IX СЕССИЯСИ

РЕСПУБЛИКАДА ОНАЛИК ВА БОЛАЛИКНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ХУСУСИДАГИ ҚОНУНЛАРНИНГ БАЖАРИЛИШИ ҲАМДА МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРНИ ТАРБИЯЛАШНИ ЯНАДА ЯХШИЛАШ ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси депутат И. Б. УСМОНХЎЖАЕВ доклади

Депутат ўртоқлар!

Бизнинг сессиямиз унутилмас кунларда ўтмоқда. Бутун мамлакатимизда, унинг ҳар бир республикасида ўнинчи беш йилликнинг бунёдкор планлари, КПСС XXV съезди белгилаб берган режалар кенг кўламда амалга оширилмоқда. Жаҳон социалистик ҳамдўстлигининг ҳаётбахш кучлари мустаҳкамланмоқда. Венадаги учрашувларнинг илҳомлантирувчи якунлари, стратегик қуролларни чеклаш ҳақида иккинчи шартнома имзоланганлиги халқларга янги кучғайрат бахш этди, тинчликнинг тантана қилишига ва кескинликнинг юмшатилишига ишонч туғдирди.

Барча совет кишилари қатори Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам КПСС Марказий Комитети, Марказий Комитет Сиёсий бюроси, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси, тинчлик учун, коммунизм учун атоқли курашчи ўртоқ Л. И. Брежнев изчил ва оғишмай амалга ошириб келаётган ленинчи партиямизнинг ички ва ташқи сиёсатини якдиллик билан қизғин маъқулламоқдалар.

Бугун республикамиз Олий Советининг сессияси оналик ва болаликни муҳофаза қилиш ҳамда болаларнинг мактабгача тарбияси тўғрисидаги масалани кўриб чиқаётганлиги ғоят рамзий бир ҳолдир, чунки бу масаланинг бутун моҳияти ер юзида тинчлик бўлиши билан, унинг барча неъматларидан тўла-тўкис фойдаланиш имконияти билан, яъни тинч яшаш, илҳом билан меҳнат қилиш, коммунистик идеалларни реал воқеликка айлантириш билан чамбарчас боғлиқдир. Шу нарса ҳам диққатга сазоворки, биз муҳокама қилаётган масала бутун дунёдаги кишилар Халқаро болалар йилини ўтказишдан кўзлаётган мақсадларнинг таркибий қисмидир. Бутун Советлар мамлакатида бўлганидек, бизнинг республикамизда ҳам Халқаро болалар йили Ватанимиз эришган тарихий ютуқларнинг кўриги, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш учун, халқ бахт-саодати учун амалга оширилган барча ишларнинг ва қўлга киритилган муваффақиятларнинг кўриги сифатида ўтмоқда.

Леонид Ильич Брежнев келажагимиз бўлмиш болаларга самимият билан йўллаган янги йил табригида ёш гражданларни коммунистик руҳда тарбиялашнинг комплекс проблемаларини умумдавлат миқёсида ҳал қилаётган Совет Иттифоқининг ана шу жуда катта социал ютуқлари ва мақсадлари ҳақида гапирди. «Совет Иттифоқида, — деди у, — болалик йилларининг соғлом ва бахтиёр бўлиши учун ҳамма ишни қилишга интиляпмиз».

Болалар тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилишнинг ажойиб анъаналарини бизга улуғ Ленин васият этган эди. Совет жамиятининг асосий принципларидан бири, яъни болаларни бир дақиқа ҳам ёддан чиқармаслик керак, ҳамма яхши нарсалар — болаларга, деган принцип Ленин номи билан чамбарчас боғлиқ.

Болалар тўғрисидаги, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш ҳақидаги буюк ғамхўрлик КПСС XXV съезди ва партия Марказий Комитети, Совет ҳукумати қарорларида, СССР ва Ўзбекистон ССР Конституцияларида, иттифоқ ва республика қонунларида ўзининг тўла аксини топган. Бу ғамхўрлик партия, совет ва жамоат ташкилотларининг кундалик актив фаолияти билан мустаҳкамланмоқда.

Тўла асос билан айтиш мумкинки, бизнинг мамлакатимизда ҳар бир йил — болалар йилидир. Ҳар бир кунимиз Коммунистик партия ва Совет давлатининг ёш авлодга меҳр-муҳаббат билан қараётганликларини кўрсатувчи сон-саноқсиз мисолларга тўла.

КПСС Марказий Комитетининг «Идеологик, сиёсий-тарбиявий ишларни янада яхшилаш тўғрисида»ги қарори ва СССР Олий Совети Президиуми ҳамда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XIII пленуми шу масала юзасидан қабул қилган тегишли қарорлар совет Ватанининг келажаги тўғрисида, совет болалари қудратли мамлакатимизнинг муносиб гражданлари бўлиб етишишлари тўғрисида ленинча ғамхўрлик руҳи билан суғорилгандир.

Совет Иттифоқида оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, ёш авлодга таълим-тарбия бериш борасида эришилган улкан муваффақиятларни Ўзбекистон мисолида яққол кўриш мумкин. Мана шу социал соҳада қўлга киритилган барча ютуқлар республикамизда Коммунистик партия раҳбарлигида, партия ленинча миллий сиёсати амалга оширилиши, СССР халқлари буюк ва бузилмас дўстлиги туфайли рўй берган социалистик ўзгаришлар билан чамбарчас боғлиқдир.

Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш бизда мустаҳкам моддий базага асосланган. Шу мақсадлар учун давлат томонидан кўплаб маблағлар ажратилмоқда. Масалан, 1978 йилда мактаб-интернатларда, гўдаклар ва болалар уйларида, болалар боғча ва яслиларида тарбияланувчиларга қилинган сарфлар 1965 йилдагига нисбатан 106 миллион сўм ёки икки баравар кўпайди.

Ана шу вақт мобайнида ҳомиладор аёлларга ҳамда болаларни парвариш қилиш ва боқиш учун социал страхование бюджети ҳисобидан тўланган нафақалар 3,3 баравар ёки 54 миллион сўм миқдорида ортди. Колхозлар ҳам мактабгача тарбия муассасаларига каттагина маблағ ажратмоқдалар.

СССР Олий Совети Президиуми томонидан оналик ва болаликни муҳофаза қилиш масалалари хусусида машҳур Фармон қабул қилинган вақтдан бери ўтган 35 йил мобайнида Ўзбекистондаги кўп болали ва ёлғиз оналарга 1 миллиард 768 миллион сўм миқдорида нафақа тўланди. Ҳозирги вақтда 637 минг она нафақа олмоқда. Бу рақам 1945 йилдагига нисбатан 594 минг кўпайди. Ўзбекистонда 62 минг кўп болали онага «Қаҳрамон она» фахрий унвони берилган, қарийб 2 миллион 670 минг она эса «Оналик шуҳрати» ордени ва «Оналик медали» билан мукофотланган.

Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш системасини ривожлантиришда эришилган катта ютуқлар Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети раҳбарлигида муваффақиятли амалга оширилаётган иқтисодий, социал-маданий қурилишнинг кенг программаси билан чамбарчас боғлиқдир. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидов бошчилигида аҳоли турмуш маданиятини ошириш республика кенгашининг аниқ мақсадга қаратилган ва ташаббускор фаолияти Ўзбекистон ҳаётида жуда яққол сезилиб турадн.

Оналар ва болалар саломатлигини сақлаш — социалистик соғлиқни сақлаш ишининг энг муҳим таркибий қисмидир. КПСС XXV съезди таъкидлаб ўтганидек, социал вазифалар ичида Советлар мамлакати гражданларининг сиҳат-саломатлиги тўғрисида ғамхўрлик қилишдан ҳам муҳимроқ вазифа йўқ.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети «Халқ соғлиғини сақлашни янада яхшилаш чоралари тўғрисида» 1977 йилда қабул қилган қарор мамлакатимиз аҳолиси сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилишни бундан буён ҳам кучайтириш ҳақида партия ва давлатимиз кўрсатаётган оталарча ғамхўрликнинг тимсолидир. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қабул қилган бир қатор қарорларда бу соҳадаги конкрет ишларнинг кенг плани белгиланди.

Соғлиқни сақлашнинг муҳим вазифалари Ўзбекистон ССР Олий Совети, унинг Президиуми ва доимий комиссиялари томонидан ҳам бир неча бор кўриб чиқилди. СССР ва иттифоқдош республикаларнинг соғлиқни сақлаш тўғрисидаги қонун асосларига мувофиқ Олий Совет томонидан шу масала юзасидан қабул қилинган Ўзбекистон ССР Қонуни медицинамизни мустаҳкамлашда катта роль ўйнади.

Республикада соғлиқни сақлаш ишини ривожлантиришда ҳақиқатан ҳам жуда катта муваффақиятлар қўлга киритилди. Ҳозирги вақтда республикада 167 минг ўринли 1146 та шаҳар ва қишлоқ касалхонаси, 2011 та амбулатория-поликлиника муассасаси, 300 дан ортиқ врачлик ва 1412 та фельдшерлик даволаш пунктлари бор. Турли ихтисосларга эга бўлган 41 минг врач, 126 минг ўрта медицина ходими, етти минг фармацевт халқ саломатлигини сақлаш йўлида ишламоқда. Бизда ҳар ўн минг кишига ҳисоблаганда 27 врач тўғри келади. Бу рақам энг ривожланган капиталистик мамлакатлардагига қараганда анча кўпдир.

Соғлиқни сақлаш ишлари тинмай ривожланиб бориши асосида оналар ва болалар саломатлигини муҳофаза қилишнинг ишончли системаси яратилди ва мустаҳкамланди.

Келажак авлод тўғрисида ғамхўрлик қилиш оналик ҳақида ғамхўрлик қилишдан бошланишини айтиб ўтиш муҳимдир. Совет қонунларида оналар учун кўплаб имтиёзлар кўзда тутилган. Аёлларга даволаниш учун ихтисослаштирилган ёрдам кўрсатилади. Улар хизматида 452 та хотин-қизлар консультацияси мавжуд бўлиб, бу муассасаларнинг сони 1970 йилдагига нисбатан қарийб юзтага ошди. Ҳозир республикамизда аёлларга стационар йўли билан малакали медицина ёрдами кўрсатиш мақсадида туғруқхоналарда ва касалхоналарнинг туғруқ бўлимларида 22,7 минг акушер-гинекологик ўрин мавжуд.

Республикада 643 та болалар амбулатория-поликлиника муассасаси бор. Бу 1970 йилдагига нисбатан 190 та кўпдир. Болаларга стационар ёрдам кўрсатиш мақсадида 39 мингдан зиёд ўринга эга бўлган касалхоналар ишлаб турибди. Ўтган йили Қарши шаҳрида 750 ўринга мўлжалланган, турли ихтисослардаги бўлимларга эга бўлган кўп профилли болалар касалхонаси фойдаланишга топширилди. Бошқа шаҳарлар ва районларда кўп ўринли янги болалар касалхоналари очилди.

Болаларни соғломлаштириш ва тарбиялаш ишида мактабгача тарбия муассасалари жуда муҳим роль ўйнамоқда. Республикада ҳозир 5934 та ясли ва боғча бўлиб, уларда 706 минг бола тарбияланмоқда. Ана шу муассасалардан 3668 таси ёки 62 проценти қишлоқларда жойлашган. Ўнинчи беш йилликнинг уч йили мобайнида мактабгача тарбия муассасалари тармоғи яна 740 тага кўпайиб, улардаги болалар сони эса 145 мингтага ортди. Мактабгача тарбия муассасалари қуриш учун давлат маблағидан ташқари колхозлар ҳам маблағ ажратмоқда. 1978 йилда колхозлар 13 мингдан зиёд ўринга эга бўлган болалар боғча ва яслиларини қурди. Доимий ишлаб турган мактабгача тарбия муассасалари билан бир қаторда колхоз ва совхозларда ҳар йили 12 минг мавсумий болалар боғчалари, яслилари, майдончалари ишга солиниб, уларда 300 мингдан кўп бола тарбияланиб келмоқда.

Мактабгача тарбия муассасалари базасини мустаҳкамлаш мақсадида кейинги уч йил мобайнида 545 га маъмурий бино бўшатиб берилди. Бунинг эвазига болалар муассасаларидаги ўринлар сони 38 мингта кўпайди.

Қашқадарё областининг партия, совет, хўжалик ва жамоат ташкилотлари, соғлиқни сақлаш органлари оналар ва болалар соғлиғини муҳофаза қилишни янада яхшилаш юзасидан ўзлари белгилаган ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети маъқуллаган тадбирларни муваффақиятли амалга оширмоқдалар.

Республикамизнинг бутун соғлиқни сақлаш ишида бўлгани сингари, оналар ва болалар соғлиғини муҳофаза қилиш системасида ҳам аҳолига хизмат кўрсатишда кўпгина яхши намуналар бор. Чунончи, Бағдод районидаги марказий район касалхонаси болалар бўлимини, Қорақалпоғистон АССР сил касаллигига қарши болалар санаторийсини, Самарқанд область Оқдарё районидаги марказий касалхонанинг туғруқ бўлимини мисол қилиб кўрсатиш мумкин.

Оналар ва болалар соғлиғини муҳофаза қилишда медицина ходимлари кўп куч-ғайрат сарфламоқдалар. Улар ўзларининг машаққатли вахтасида кечаю кундуз туришибди.

Бизда оналар ва болалар соғлиғини сақлаш борасида бой тажриба тўпланган. Бироқ, социал-маданий қурилишнинг бу ғоят муҳим соҳасида эришилган муваффақиятлар қанчалик катта бўлмасин, КПСС XXV съезди соғлиқни сақлаш даражасини янада ошириш юзасидан қўйган вазифаларни амалга ошириш учун бу соҳада зўр ғайрат билан ҳали кўп меҳнат қилиш зарур.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг хотин-қизлар меҳнати ва турмуши, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш масалалари доимий комиссияси билан соғлиқни сақлаш ва социал таъминот доимий комиссияси текшириши, министрликлар, идоралар, халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетларининг оналар ва болалар соғлиғини сақлаш соҳасидаги иши қай аҳволда эканлиги Олий Совет Президиумида муҳокама қилинганда бу ишни яхшилаш учун зарур тадбирлар айрим жойларда ҳали ҳам қатъият билан амалга оширилмаётганлиги маълум бўлди.

Бир қатор болалар поликлиникалари, касалхоналари, туғруқхоналар ва бошқа соғлиқни сақлаш муассасаларида оналар ва болаларни даволаш соҳасида жиддий камчиликлар мавжуд. Айрим врачлар фақат диагноз қўйиш билан чекланиб, беморларни улар батамом соғайиб кетгунларига қадар тегишлича кузатиб бормайдилар. Болаларни бир яшар бўлгунча мунтазам равишда назорат қилиб туриш ҳамма ерда ҳам йўлга қўйилган, деб бўлмайди. Бемор болаларга кечки ва тунги вақтда медицина ёрдами кўрсатиш ҳамма ерда ҳам йўлга қўйилган эмас.

Кўзи ёрувчи оналарга ёрдам кўрсатиш ҳам ҳамма жойда лозим даражада ташкил этилган, деб бўлмайди. СССР Олий Совети Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг хотин-қизлар меҳнати ва турмуши ҳамда оналик ва болаликни муҳофаза қилиш масалалари билан шуғулланувчи комиссиялари яқинда ҳомиладор аёллар ва янги туғилган болаларга медицина ёрдами кўрсатишни таъминлаш тўғрисидаги қонунларга қандай риоя қилинаётганлиги масаласини кўриб чиқиб, бизнинг эътиборимизни бу ишга қаратганлиги жуда тўғри бўлди.

Соғлиқни сақлаш министрлиги ва унинг органлари оналар ва болаларга даволаш-профилактика ёрдами кўрсатиш даражасини янада юқори кўтаришни, медицина муассасаларининг оналик ва болаликни муҳофаза қилиш борасидаги иш самарасини оширишни, уларга ташкилий-методик раҳбарлик қилишни кучайтиришни, бу муассасаларнинг ҳар бирида меҳрибонлик билан муомала қилинадиган вазият вужудга келтирилишини, беморларга нисбатан эътиборсизлик билан қарашнинг ҳар қандай кўринишларига барҳам берилишини таъминламоқлари зарур.

Участка педиатрия хизматини кадрлар билан мустаҳкамлашнинг кечиктириб бўлмайдиган масалалари ҳам ҳал этилмоғи лозим. Шуни айтиш керакки, бу йўлда кўпгина ишлар қилинди. Лекин даволаш муассасаларини кадрлар билан тўлдириш учун шу кунда яна беш минг педиатр етишмайди. Айниқса қишлоқ районларида шу врачларга эҳтиёж катта.

Педиатрия участкаларининг кичиклаштирилишига эришиш зарур, токи яқин йиллар ичида бу участкаларнинг ҳар биридаги болалар сони 800 нафардан ошмасин.

Айни вақтда ҳомиладорларга ёрдам бериш муассасаларини акушер-гинеколог врачлар ва ўрта медицина ходимлари билан тўла таъминлаш ҳақида ҳам доимо ғамхўрлик қилиш зарур.

Соғлиқни сақлаш органлари врач кадрларнинг, оналик ва болаликни муҳофаза қилувчи муассасалардаги барча ходимларнинг профессионал маҳоратини оширишга ҳам катта эътибор беришлари лозим.

Совет, хўжалик органлари, касаба союзлар, саноат корхоналари, колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари аёллар ва болалар учун мўлжалланган ихтисослаштирилган санаторий-курорт муассасалари ишини яхшилаш билан янада активроқ шуғулланишлари зарур.

Болаларни айниқса ёзги мактаб каникуллари даврида соғломлаштиришда касаба союзлари ва колхозларнинг пионер лагерлари муҳим роль ўйнайди. Бу йил ана шу пионер лагерларида 600 мингга яқин бола дам олади. Дам олишнинг барча турларидан 2 миллион 670 мингдан зиёд пионер ва мактаб ўқувчилари ёки ўтган йилдагидан 50 минг кўп бола фойдаланади. Бироқ, пионер лагерларида дам оладиган болалар сони бўйича бизнинг кўрсаткичларимиз умумиттифоқ кўрсаткичларидан қарийб 2,5 баравар пастдир.

Министрликлар, идоралар, саноат корхоналарининг, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари, Ўзбекистон комсомоли Марказий Комитети, Узсовпроф, маҳаллий комсомол ва касаба союз ташкилотлари пионер лагерлари тармоқларини кенгайтиришга, уларда болалар саломатлигини мустаҳкамлаш ва уларнинг оқилона дам олиши учун барча шароитларни яратиб беришга эътиборни кучайтиришлари зарур.

Соғлиқни сақлаш ва Қишлоқ хўжалиги министрликлари, область, шаҳар, район, қишлоқ, овул ва посёлка Советларининг ижрокомлари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари болалар сутхоналари қуриш, уларни техника билан таъминлаш топшириқларининг бажарилишини таъминлашлари, қишлоқ болалар сутхоналарини йириклаштириш ва марказлаштиришни давом эттиришлари, уларнинг сутга бўлган эҳтиёжлари тўла-тўкис ва узлуксиз қондирилишига эришишлари керак.

Кейинги йилларда республикада болалар овқати учун мева ва сабзавот шарбатлари чиқариш анчагина кўпайди. Бироқ, шарбатлар ва сут маҳсулотлари ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш резервларидан ҳали етарлича фойдаланилмаётир.

Маълумки, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аҳолига, айниқса оналар ва болаларга медицина хизмати кўрсатишни яхшилашда Қорақалпоғистон АССР ва областларга оталиқ ёрдами бериш борасида медицина олий ўқув юртлари ва илмий-тадқиқот институтлари бошлаган қимматли ташаббусни маъқуллади. Бу соҳада ҳозирданоқ кўпгина фойдали ишлар қилинди. Бундай оталиқ ишлари келгусида ҳам мунтазам ва самарали олиб борилишига эришмоқ зарур.

Оналар ва болалар соғлиғини сақлаш системасини, мактабгача тарбия муассасаларини ривожлантиришнинг энг муҳим асоси моддий-техника базасини ҳар томонлама мустаҳкамлашдан иборат бўлиб келган ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади. Кейинги йилларда бу база анча мустаҳкамланди. Бироқ, бир қанча областлар, шаҳарлар ва районларда, айниқса қишлоқ жойларда моддий-техника базаси ҳали етарли эмас ва у ҳозирги замон талабларига тўлиқ жавоб бермайди.

Даволаш ва мактабгача тарбия муассасалари қувватини жадал суръатлар билан ошириш масаласи долзарб масала бўлиб қолмоқда. Бунинг устига кўпгина касалхоналар, хотин-қизлар консультациялари, туғруқхоналар, болалар муассасалари қурилиши бир неча йиллар мобайнида қониқарсиз олиб борилмоқда.

Ҳали бу ишда ҳамма ерда ҳам қатъий бурилишга эришилганича йўқ. Қишлоқ хўжалиги министрлиги ва Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги мактабгача ёшдаги болалар муассасаларини қуриш ва фойдаланишга топшириш ярим йиллик планини анча ортиғи билан бажарганлари ҳолда, Тошкент шаҳар ижрокоми бу планни 62 процент, «Узплодоовошчвинпром» эса 68 процент бажарган, холос. Бинокорлик материаллари саноати министрлиги, Автотранспорт, Маҳаллий саноат, Қурилиш министрликлари ва Наманган область ижроия комитети болалар боғчалари қуриш план-топшириқларини мутлақо бажара олмадилар ва биронта ҳам ўринни фойдаланишга топширмадилар.

Ўнинчи беш йилликнинг ўтган уч йили мобайнида болалар касалхоналарини фойдаланишга топшириш юзасидан план-топшириқлари, шунингдек ҳар сменада 500 хотин-қиз қабул қилишга мўлжалланган консультацияларни ишга тушириш топшириқлари тўла бажарилгани йўқ. Тошкент, Нукус ва бошқа шаҳарлар ҳамда районларда шундай объектлар борки, улар бир неча йилдан бери қурилмоқда, бу объектларни фойдаланишга топшириш муддатларига муттасил риоя қилинмаяпти.

Қурилиш ва Қишлоқ қурилиши министрликлари, «Главташкентстрой», «Узколхозстрой», барча министрликлар ва идораларимиз, халқ депутатлари маҳаллий Советлари даволаш-профилактика ҳамда мактабгача тарбия муассасалари қурилишига муносабатни тубдан ўзгартириб, бу объектларни белгиланган муддатда фойдаланишга топшириш планларининг бажарилишини ва қурилиш ишлари юксак сифатли бўлишини белгиланган муддатларда таъминлашлари зарур. Бу ҳаммамизнинг умумий ишимиздир.

Депутат ўртоқлар!

Меҳнаткаш аёллар, оналар тўғрисида доимий ғамхўрлик қилиш — совет жамиятининг бузилмас қонунидир.

Коммунистик партия Ленин васиятларини амалга ошира бориб, хотин-қизларни ижтимоий унумли меҳнатга, давлатни бошқаришга, сиёсий ҳаётга оммавий тарзда жалб этиш юзасидан катта ишлар қилди. Бугун қуйидаги тарихий факт ёдимизга тушади: Владимир Ильич Ленин 1921 йил ёзида Ўзбекистон ва Совет Ўрта Осиёсидаги бошқа ўлкаларнинг хотин-қизлари билан Москвада учрашган чоғида меҳнаткаш аёлларнинг революцион онги уйғонганлигига юксак баҳо бериб, «энг қуйи табақа қўзғалган экан, демак, эндиликда социализмнинг ғалаба қилиши аниқ», деган ҳикматли сўзларни айтган эди. Бугун биз фахр билан айта оламизки, эндиликда бу қуйи табақа янада юқори, бутун бор бўйича юксакликка кўтарилди. Ўзбекистон хотин-қизлари қудратли яратувчи кучга айланди!

Республикада хотин-қизлар ишламайдиган биронта ҳам экономика ва маданият тармоғи йўқ. Улар халқ хўжалигидаги барча ишчи ва хизматчиларнинг 43 процентини ташкил қилади. Ҳозир халқ хўжалигида 1 миллион 600 мингга яқин хотин-қизлар ишламоқда. Бу эса 1928 йилдагига нисбатан 51 марта кўпдир. Саноатда, алоқа ва қишлоқ хўжалигида ишловчиларнинг қарийб ярмини хотин-қизлар ташкил қилади, соғлиқни сақлаш, маориф, маданият, савдо ва умумий овқатланиш соҳасида эса уларнинг салмоғи янада кўпдир. Кўплаб аёллар санъат ва фан соҳасида меҳнат қилмоқдалар. Халқ хўжалигининг барча соҳаларида банд бўлган олий ва ўрта махсус маълумотли мутахассис аёллар сони 460 минг кишига етди. Бу республикада 1959 йилда бўлганидан деярли 5 баравар кўпдир ва революциядан олдинги Россиядаги барча мутахассисларнинг умумий сонидан 2,4 баравар ортиқдир.

Социалистик давлат қонунлари аёлларга ишлаб чиқаришда унумли меҳнат қилишни, ижтимоий-сиёсий ҳаётда қатнашишни оналик билан муваффақиятли боғлаб олиб боришга имкон берувчи барча шароитларнинг яратиб берилишини гарантиялайди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети раҳбарлигида халқ хўжалигининг кўпгина тармоқларида аёлларнинг меҳнат шароитини ва меҳнат муҳофазасини ҳар томонлама яхшилаш, енгиллаштириш, хотин-қизлар меҳнат қиладиган жойда ишлаб чиқариш муҳитини соғломлаштириш, иш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш юзасидан кўпгина чора-тадбирлар амалга оширилди.

Бироқ, ишлайдиган аёлларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини янада яхшилаш соҳасида КПСС XXV съезди олға сурган энг муҳим социал вазифани янада муваффақиятли бажармоқ учун ҳали ҳамма корхоналар, қурилишлар, колхозлар ва совхозлардаги имкониятлардан тўла фойдаланилаётир, деб бўлмайди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг топшириғига биноан Ўзбекистон ССР Госплани ва Меҳнат давлат комитети республика министрликлари ҳамда идоралари, иттифоқ қарамоғидаги бирлашмалар ҳамда корхоналар билан биргаликда оғир жисмоний ишларда банд бўлган ишчилар, айниқса, аёллар сонини мумкин қадар кўпроқ қисқартиришни ҳисобга олган ҳолда 1979—1980 йилларда саноатда қўл меҳнатини механизациялашнинг комплекс программасини ишлаб чиқдилар. Министрликлар, идоралар, бирлашмалар ва корхоналарнинг раҳбарлари белгиланган чора-тадбирларни тўла-тўкис амалга оширибгина қолмай, шу билан бирга аёллар меҳнатини енгиллаштиришнинг қўшимча имкониятларини қидириб топишлари зарур.

Аёлларни оғир ва зарарли иш соҳаларидан кўчириш юзасидан ишлаб чиқилган графиклар ва ишловчи аёлларни уларнинг хоҳишига қараб қайта тайёрлаш ва ишга жойлаштириш чоралари қатъият билан амалга оширилиши керак. Катта социал аҳамиятга эга бўлган бу иш 1980 йил охиригача тугалланиши лозим.

Хотин-қизлар меҳнатини муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунларга ҳали ҳамма жойда ҳам қатъий риоя қилишга эришилгани йўқ. Хотин-қизларни қонунга хилоф равишда, бунинг устига касаба союз комитетларининг рухсатисиз ишдан ташқари ишлашга ва дам олиш кунлари ишлашга жалб этиш фактлари кам эмас. Хотин-қизларни, айниқса, ҳомиладор аёлларни енгилроқ ишга ўтказишни қонунга хилоф равишда рад этиш ҳоллари учраб туради. Қонунларни ана шундай бузиш ҳолларининг пайини қатъий равишда қирқиш лозим. Прокуратура, юстиция, касаба союз органлари хотин-қизлар меҳнатини муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунларга риоя қилиш устидан назоратни кучайтиришлари керак.

Хотин-қизларнинг меҳнат шароитларини ва меҳнат муҳофазасини янада яхшилаш, уларни актив ижтимоий-сиёсий ҳаётга тортиш борасидаги барча ишларда совет, хўжалик, касаба союз ва бутун жамоат ташкилотлари, меҳнат коллективлари КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев КПСС XXV съездида қилган докладида «Партия хотин-қизлар тўғрисида, уларнинг меҳнат жараёни қатнашчиси, она ва болалар тарбиячиси ҳамда уй бекаси сифатидаги мавқеини яхшилаш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилишни ўзининг бурчи деб билади» деган кўрсатмаларига оғишмай амал қилмоқлари лозим.

Депутат ўртоқлар! Болаликни муҳофаза қилиш системасида мактабгача тарбия жуда муҳим роль ўйнайди, ғоят муҳим социал вазифани бажаради.

Мактабгача жамоат тарбияси бутун халқ маорифи системасининг биринчи босқичи бўлиб, у оила билан мустаҳкам ҳамкорликда болаларнинг ҳар томонлама камол топишини таъминлаши, уларни мактабда ўқишга тайёрлаши, ҳар бир болада намунали ахлоқ кўникмалари ва одатларини, фойдали ижодий фаолиятга жонли қизиқишни, меҳнатсеварликни, ўртоқлик ва коллективизмни шакллантириши керак.

Республика партия ташкилотининг аниқ мақсадга қаратилган фаолияти, давлат органлари, шунингдек халқ маорифи органлари ва жамоат ташкилотларининг актив куч-ғайрати туфайли Ўзбекистонда мактабгача тарбия ишлари кенг ривож топди ва у тобора такомиллашиб бормоқда.

Аҳоли турмуш маданиятини юксалтириш республика кенгаши яқинда мактабгача жамоат тарбияси ишларини ривожлантириш борасида Бўз район ва Навоий шаҳар партия комитетлари амалга ошираётган иш тажрибаси ҳақидаги масалани ўрганиб чиқди ва муҳокама қилди. Бу иш тажрибаси ана шу ғоятда муҳим ишга тинмай эътибор бериб борилганда нақадар катта натижаларни қўлга киритиш мумкин эканлигини кўрсатади.

Ҳозирги вақтда Бўз районида мактабгача ёшдаги болаларнинг 69 проценти, Навоий шаҳрида эса 62 проценти ясли-боғчаларга тортилган. Бўз район партия ва совет ташкилотлари 1980 йил охирига бориб мактабгача ёшдаги ҳамма болалар обод ясли ва боғчаларда тарбияланишлари учун қатъий чора-тадбирлар кўриб келмоқдалар. Бўз районида ва Навоий шаҳридаги мактабгача тарбия муассасаларининг моддий базаси йил сайин мустаҳкамланиб бормоқда, бу муассасалар учун архитектура жиҳатидан яхши планлаштирилган типовой бинолар қурилмоқда. Тарбиячиларнинг сифат состави тобора яхшиланмоқда. Уларда болалар овқатини рационал тарзда ташкил қилиш учун барча имкониятлардан моҳирона фойдаланилмоқда. Таълим-тарбия ишлари ҳам анча мазмунли олиб борилмоқда. Улар жисмоний тарбияга муҳаббат руҳида тарбияланмоқда, болалар организмини чиниқтириш тадбирлари системаси амалга оширилмоқда. Совет халқининг меҳнат зафарлари тўғрисидаги тушунарли ва ёрқин мисоллар ёрдамида болаларда ватанпарварлик ва интернационализм туйғуларини тарбиялаш учун, уларни Ватанга муҳаббат, тенгдошларига, ўртоқларига, катталарга ҳурмат билан қарашга, она диёрни, табиатни, умумхалқ бойликларини асраб-авайлашга ўргатиш учун қизиқарли формалардан кенг фойдаланиб келинмоқда.

Бироқ, ҳаёт мактабгача жамоат тарбиясини ташкил қилишни янада яхшилашни тақозо этмоқда, чунки бу ишда муайян ютуқлар билан бир қаторда ҳали жиддий камчиликлар ҳам бор.

Бир қанча шаҳар ва қишлоқ болалар боғчаларида болалар билан таълим-тарбия ишлари паст савияда олиб борилмоқда, бу ишда болаларнинг индивидуал хусусиятлари, айниқса, ҳар томонлама ҳисобга олинмаяпти. Ҳамма областларда ҳам халқ маорифи органлари мактабгача тарбия муассасаларига етарли даражада методик раҳбарлик қилаётирлар, деб бўлмайди. Ўзбекистон ССР Маориф министрлиги, кўпгина область ижроия комитетлари боғчалар ва яслиларни тажрибали кадрлар билан мустаҳкамлаш юзасидан ҳали ҳамма зарур чораларни кўрганлари йўқ.

Маориф министрлиги ва унинг жойлардаги органлари мактабгача тарбия муассасаларида болаларни тарбиялаш ва ўқитиш сифатини янада яхшилашга, уларга методик раҳбарликни, таълим-тарбия масалаларини ҳал қилиш мазмунини, шакли ва методларини яхшилашга, илғор иш тажрибасини чуқурроқ ўрганиш ва ёйишга, мактабгача тарбия муассасалари мавжуд бўлган бошқа министрлик ва идоралари, бирлашмалар ва корхоналарнинг фаолиятини уйғунлаштиришни кучайтиришга эришмоқлари зарур. Улар мактабгача тарбия муассасалари тарбиячиларининг ва барча ходимларининг профессионал маҳоратини такомиллаштириш борасидаги ҳамма тадбирлар самарадорлигини оширишга эришишлари лозим.

Бунда мактабгача тарбия муассасаларини мебель ва инвентарлар билан янада кўпроқ жиҳозлашга алоқадор бўлган тадбирларга катта эътибор бериш талаб қилинади. Республикамизда болалар учун кўпгина ишлаб чиқарилган бўлса ҳам ҳали муайян қийинчиликлар мавжуддир. Ўзбекистон ССР Госплани ва республика Мебель саноати министрлиги барча мактабгача тарбия муассасалари эҳтиёжларини тўла-тўкис қондириш учун мебель ва инвентарлар ишлаб чиқаришни анча кенгайтириш юзасидан қўшимча имкониятларни қидириб топсалар, маъқул бўлур эди.

Ёш авлодни ҳар томонлама ва уйғун камол топтириш вазифаларини ҳал қилишда болалар ассортиментига кирувчи хилма-хил товарлар ишлаб чиқариш катта ўрин тутади.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Болалар учун товарлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш, уларнинг сифатини яхшилаш ва шу товарлар билан савдо қилишни яхшилаш чоралари тўғрисида» 1978 йил ноябрида қабул қилган қарорида бу проблеманинг ғоят катта аҳамиятга эга эканлиги алоҳида таъкидлаб ўтилган.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети белгилаб берган топшириқларга мувофиқ, республикамиз саноати болалар учун хилма-хил товарлар ишлаб чиқаришни бирмунча кўпайтирди. Бироқ, уларни ишлаб чиқариш ҳажми тобора ўсиб бораётган талабларга ҳали жавоб бермайди.

Болалар ассортиментига кирувчи товарлар чиқарадиган министрлик ва идоралар, бирлашма ва корхоналар болалар учун зарур моллар ишлаб чиқариш топшириқларининг тўла ва ошириб бажарилишига, буюмлар чиқаришни кўпайтириш, сифати ва ассортиментини яхшилаш резервларини ахтариб топишга эришмоқлари шарт.

Депутат ўртоқлар! Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, болаларнинг мактабгача жамоат тарбияси вазифаларини ҳал этишда халқ депутатлари Советларининг роли ғоят каттадир.

СССР Олий Совети Президиуми «Халқ депутатлари Советларининг КПСС Марказий Комитетининг «Идеологик, сиёсий-тарбиявий ишларни янада яхшилаш тўғрисида»ги қароридан келиб чиқадиган вазифалари ҳақида» қабул қилган қарорда халқ депутатлари Советларининг хўжалик, маданий ва ижтимоий ҳаётнинг бошқа ҳамма соҳаларидаги сингари бу борадаги конкрет вазифалари ҳам аниқ белгилаб берилди.

Кўпгина халқ депутатлари маҳаллий Советлари, уларнинг доимий комиссиялари ва ижрокомлари оналик ва болаликни муҳофаза қилишга, соғлиқни сақлаш ва мактабгача тарбия муассасалари ишини яхшилашга, уларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлашга оид амалий масалаларни актив ҳал этиб келмоқдалар.

Бироқ, бу масалаларга ҳамма халқ депутатлари Советлари ҳам етарли эътибор бераётирлар, деб бўлмайди. Чунончи, Ғиждувон район ижроия комитети мактабгача тарбия муассасалари ишини яхшилаш тадбирларини бир неча бор кўриб чиққан бўлишига қарамай, мактабгача ёшдаги болаларнинг фақат 11,7 проценти ясли ва боғчаларга жойлаштирилган.

Халқ фаровонлигини оширишга, аҳоли соғлиғи тўғрисида, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш ҳақида, ёш авлодга таълим ва тарбия бериш хусусида ғамхўрлик қилиб бориш, меҳнаткаш аёлларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилашга оид барча масалалар Советлар, уларнинг ижроия комитетлари ва депутатлари фаолиятида энг асосий ўринни эгаллаши лозим.

Республикамиздаги ҳамма халқ депутатлари маҳаллий Советларининг сессияларида КПСС Марказий Комитетининг «Идеологик, сиёсий-тарбиявий ишларни янада яхшилаш тўғрисида»ги қарори юксак ишчанлик вазиятида муҳокама қилинди. Конкрет чора-тадбирлар ишлаб чиқилди. Бу тадбирлар Советларнинг сиёсий-тарбиявий ишларни кучайтиришга, уларнинг халқ хўжалик вазифаларини ҳал қилишдаги ролини тағин ҳам кўпроқ оширишга қаратилгандир. Мазкур тадбирларда, шунингдек, Советларнинг аҳоли фаровонлигининг даражасини ошириш, шу жумладан оналик ва болаликни муҳофаза қилишни янада яхшилаш борасидаги ишларига оид энг муҳим масалалар ўз ифодасини топди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми маҳаллий Советлар ишлаб чиққан тадбирларни умумлаштириб маъқуллади. Эндиликда ҳамма гап бу тадбирларни амалий иш билан мустаҳкамлашдан иборат.

Депутат ўртоқлар!

Республикамизнинг ҳамма ерида партия ташкилотлари раҳбарлигида Халқаро болалар йили доирасида олиб борилаётган ишларнинг кенг программаси амалга оширилмоқда.

Халқ депутатлари Советлари, министрликлар ва идоралар, касаба союз, комсомол ва бошқа жамоат ташкилотлари, меҳнат коллективлари ана шу йилни болалар бахт-саодати йўлида янгидан-янги ажойиб ишларни амалга ошириш билан нишонлашни ўзларининг энг муҳим бурчлари, деб билмоқдалар.

Халқаро болалар йили бизнинг мамлакатимизда болалар бахти ҳамма нарсадан афзал эканлигини яққол намойиш қилмоқда.

Ушбу сессиямизда оналик ва болаликни муҳофаза қилиш ҳамда мактабгача ёшдаги болалар тарбияси тўғрисидаги масаланинг кўриб чиқилиши, Ўзбекистон ССР Олий Совети томонидан шу ҳақда махсус қабул қилинадиган қарор ва белгиланган тадбирларнинг амалга оширилиши шу йўлдаги актив ташкилотчилик ишлари ҳар томонлама ғоят муҳим социал соҳадаги ишларни янада яхшилаш, коммунистик қурилишда янгидан-янги муваффақиятларни қўлга киритиш билан нишонланади, деб чуқур ишонч билдиришга рухсат этгайсиз. (Қарсаклар).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ IX СЕССИЯСИ

БУЮК ҒАМХЎРЛИК РАМЗИ

ДЕПУТАТ И. Б. УСМОНХЎЖАЕВ ДОКЛАДИ ЮЗАСИДАН МУЗОКАРАЛАР

Депутат С. У. СУЛТОНОВА нутқи

ТОШКЕНТ ШАҲАР ФРУНЗЕ РАЙОН ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕКРЕТАРИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ МЕҲНАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ВА ХОТИН-ҚИЗЛАР ТУРМУШИ, ОНАЛИК ВА БОЛАЛИКНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ МАСАЛАЛАРИ БИЛАН ШУҒУЛЛАНУВЧИ ДОИМИЙ КОМИССИЯСИНИНГ РАИСИ

Хотин-қизлар меҳнати ва турмуши, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш масалалари билан шуғулланувчи комиссия яқинда соғлиқни сақлаш ва социал таъминот комиссияси билан бирга республикада оналик ва болаликни муҳофаза қилиш қонунлари қандай бажарилаётганлигини текшириб чиқди. Шуни айтиш керакки, министрликлар, идоралар ва маҳаллий Советлар ижроия комитетларининг кўпчилиги Халқаро болалар йили муносабати билан конкрет қарорлар қабул қилдилар, шу қарорларда даволаш-профилактика ва мактабгача тарбия муассасаларининг моддий базасини мустаҳкамлашдан тортиб болалар овқатини ва тарбиявий ишларини яхшилашгача қилинаётган ишлар доирасини кенгайтириш чораларини кўрдилар.

Бироқ, қонун талаблари ҳамма жойда ҳам кўнгилдагидек бажарилаётгани йўқ. Оналар ва болаларга даволаш-профилактика ёрдамини ташкил этишда, мактабгача тарбия системасида камчиликлар ҳали ҳам оз эмас. Аҳолининг сони баъзи жойларда туғруқхоналар, болалар шифохоналари ва поликлиникалари қуриш суръатларидан тезроқ ўсиб бормоқда.

Беш йилликнинг уч йили мобайнида пул билан таъминланувчи манбалар бўйича болалар учун даволаш-профилактика муассасалари қуриш ишларига берилган капитал маблағларнинг 96 проценти ўзлаштирилди. Нукус шаҳрида болалар касалхонаси 1974 йилдан бери қурилмоқда. Тошкентдаги Шимоли-шарқ массивида, Октябрь районида туғруқхоналар қуриш ишлари суст бормоқда, 6-туғруқхонага қўшимча бино қуриш иши чўзилиб кетди. Колхозлар ва совхозларнинг маблағлари билан уч йил ичида 82 та фельдшерлик-акушерлик пункти қуриш керак эди. Шундан 34 таси қурилди. Болалар учун сут ошхоналари қуриш топшириғи ҳам бажарилмади. Доимий комиссия Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги соғлиқни сақлаш муассасалари қуриш планларининг бажарилишини контрол қилиб туришни кучайтириши лозим деб ҳисоблайди.

Болаларга медицина ёрдамини бериш ҳамма жойда ҳам кўнгилдагидек ташкил этилган эмас. Ҳомиладор аёлларнинг бир қисми аёллар консультацияларининг доимий назорати остига олинмаган. Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги, унинг маҳаллий органлари келажак гражданининг соғлиғини медицина контроли остига олишни ҳали у туғилмасданоқ бошлаб юборишга мўлжалланган тадбирлар системасини ишлаб чиқиши керак деб ўйлаймиз.

Депутатлик комиссиясининг аъзолари шундай хулосага келишдики, мактабгача тарбия муассасаларини кўпайтириш тўғрисида республиканинг барча министрликлари ва идоралари ҳам бир текисда ғамхўрлик қилаётганлари йўқ.

Министрликлар ва идоралар, халқ депутатлари Советларининг ижроия комитетлари хотин-қизлар меҳнати тўғрисидаги қонунларга риоя қилиш устидан контролликни кучайтиришлари, бу қонунларни бузиш ҳолларининг ҳеч бирига йўл қўймасликлари зарур. **(Қарсаклар).**

Депутат С. О. ОРИПОВ нутқи

ЎЗБЕКИСТОН ССР СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ МИНИСТРИ

Совет соғлиқни сақлашининг муваффақиятлари ва унинг улуғвор истиқболлари мамлакатимиздаги сиҳат-саломатликни қўриқлаш системаси билан тузукроқ танишган ҳар бир кишини қойил қолдиради.

Болалар сиҳат-саломатлигини қўриқлаш Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети билан республика Министрлар Советининг доимо диққат марказида турибди. Бунинг социал аҳамияти жуда катта.

Ҳозир республикада болаларга хизмат қилувчи 630 та амбулатория-поликлиника муассасалари, 440 та хотин-қизлар консультацияси, 532 та сутли таомлар ошхонаси ишлаб турибди. Педиатр врачлар 1971 йилдан буён икки баравардан зиёд кўпайди. Болалар — республиканинг ифтихоридир. Туғилиш кўплиги туфайли республикамиз аҳолисининг 41 процентидан кўпроғи 14 ёшга етмаган болалардир. Болаларнинг сиҳат-саломатлигини оқилона қўриқлаш, уларнинг касалга чалинишини ва нобуд бўлишини камайтириш республикамизнинг келажагини, унинг меҳнат ресурслари, истиқболини олдиндан белгилаб бериши мутлақо равшан. Аҳолининг фаровонлигини яхшилаш, аёллар ва болаларга медицина хизматини яхшилаш юзасидан давлат кенг миқёсда ўтказаётган тадбирлар Совет ҳокимияти йилларида республикада болаларнинг нобуд бўлишини 10 баравардан зиёд, оналарнинг нобуд бўлишини эса 30 баравар камайтириш имконини берганлиги ғоят диққатга сазовордир.

Биздаги даволаш-профилактика ишларини йўлга қўйишнинг фойдаланилмаётган имкониятлари ҳали жуда кўп. Болаларнинг касалга чалинишини ва нобуд бўлишини бундан ҳам камайтиришга ҳаракат қилиш керак. Бу борада илмий тадқиқот институтларимиз ва олий ўқув юртларимиз кўп иш қилишлари керак. Шинам типовой туғруқхоналарнинг кенг тармоғи ривожлантирилишини таъминлаш зарур. Қишлоқ жойлардаги соғлиқни сақлашнинг моддий-техника базасини яхшилаш масаласи ғоят актуал масаладир. Область ташкилотлари туғруқхоналарни коммунал хизматлар комплекси билан таъминлашлари лозим.

Республикада саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг турли тармоқларида ишлаётганларнинг кўпгина процентини хотин-қизлар ташкил қилишини ҳисобга олиб тегишли министрликлар ва идоралар зиммасига туғруқхоналар қурилишига ўз ҳиссасини қўшиш мажбуриятини юклаш зарур. Профилакторий-санаторийлар қуриш тадбирларини тезроқ бажариш, заводлар, фабрикаларнинг туғруқхоналарни оталиққа олишларини ташкил этиш мақбул иш бўлур эди. Акушер ва педиатр кадрларнинг қишлоқ жойларда ўрнашиб қолиши ғоят зарур масаладир. Маҳаллий Советлар педиатрлар ва гинеколог-акушерларни уй-жой билан биринчи навбатда таъминлаш чораларини кўришлари зарур.

Республика медицина ходимлари ўзларининг бутун куч, тажриба ва билимларини халқ соғлиғини сақлашни яхшилашга сарфлайдилар. **(Қарсаклар).**

Депутат И. И. ГОЛОВАЧЕВ нутқи

ҚАШҚАДАРЁ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ИККИНЧИ СЕКРЕТАРИ

Биз, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Олий Совети ва ҳукумати оналик ва болаликни муҳофаза қилишга муттасил катта эътибор бераётганлигини, мактабгача тарбия муассасаларида болалар тарбиясини янада яхшилаш, меҳнаткаш аёлларга ишлаб чиқаришда самарали меҳнат қилиш учун тобора қулай шароит яратиш йўлида областларга катта амалий ёрдам ва ҳар тарафлама мадад бераётганлигини мамнуният билан таъкидлаб ўтамиз.

Кейинги уч ярим йил мобайнидагина бизнинг областимизда тўртта кўп профилли касалхона, шу жумладан 750 ўринли область болалар касалхонаси, учта туғруқхона қурилиб, фойдаланишга топширилди. Ульянов, Қарши, Нишон, Косон ва Китоб районларида 240 ўринли касалхона комплекслари қурилмоқда. Қаршида катта стоматологик поликлиника қурилиши битказилмоқда, Яккабоғда оналар ва болалар санаторийси қад кўтармоқда.

Меҳнаткаш аёлларга медицина ёрдамининг сифати яхшиланмоқда, профилактика ишлари кенгайтирилмоқда ва чуқурлаштирилмоқда. Медиклар корхоналар ва қурилишлардаги, колхоз ва совхозлардаги маъмурият ҳамда жамоат ташкилотлари билан биргаликда профилактика ишларини амалга оширмоқдалар.

Биз оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, болаларни мактабгача тарбиялашни яхшилаш учун ҳали кўпгина иш қилишимиз керак. Мактабгача тарбия муассасаларига болаларни кўпроқ жалб этишга ҳалигача эришганимиз йўқ. Мактабгача тарбия муассасалари учун малакали педагог кадрлар етишмайди.

Қашқадарё меҳнаткашлари оналик ва болаликни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунни бажариш, болаларни мактабгача тарбия муассасаларида тарбиялашни яхшилаш, умуман беш йилликнинг тўртинчи йили планларини ва социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажариш учун зарур бўлган ҳамма ишларни қиладилар, деб ишонтиришга ижозат бергайсиз. **(Қарсаклар).**

Депутат Т. А. АЛИМОВ нутқи

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ РАИСИ

Тошкент областида хотин-қизлар ва болаларга медицина хизматини янада яхшилаш, ёш авлодни тарбиялаш, болалар муассасалари ва туғруқхоналарнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш соҳасида конкрет тадбирлар ишлаб чиқилди ва амалга оширилмоқда.

Областдаги болалар ва хотин-қизлар консультацияларида, туғруқхоналарда, болалар касалхоналарида оналар учун 35 махсус хона ташкил этилди.

Профилакторийлар, санаторий типидаги пионер лагерлари ва болалар боғчалари шохобчалари кенгайтирилмоқда. 1979 йилнинг ёз фаслида 455 минг бола ҳордиқ чиқаради. Бўстонлиқ зонасида «Она ва бола» санаторийсини қуриш учун лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёрланмоқда.

Кўпгина йирик саноат корхоналари соғлиқни сақлаш, мактабгача тарбия муассасалари ва профилакторийлар шохобчаларини кенгайтириш учун маблағ сарфламоқдалар. Олмалиқ химия заводи, Ўзбекистон металлургия комбинатининг иш тажрибаси диққатга сазовордир. Бу корхоналарнинг коллективлари медицина-санитария қисмларини, болалар боғчаларини, профилакторийлар ва пионер лагерларини комплекс қуриш программасини амалга оширмоқдалар.

Ҳозирги вақтда областда 756 та мактабгача тарбия муассасалари ишлаб турибди. Бу муассасаларда 103 мингдан зиёд бола, шу жумладан, қишлоқларда 65 минг бола тарбияланмоқда. 1979 йилнинг охирига бориб тарбияланувчилар сони 1980 йилнинг план кўрсаткичлари даражасига етказилади. Бу эса мактабгача тарбия муассасаларида болалар сонини 6 процент кўпайтириш имконини беради. Ҳозирнинг ўзидаёқ Янгиободда мактабгача тарбия ёшида бўлган болаларнинг 54 проценти, Чирчиқда 53 проценти, Олмалиқда 42 проценти болалар боғчаларида тарбияланмоқда.

Ўтган йили ёш мутахассислардан 400 киши мактабгача тарбия муассасаларига юборилди. Болалар муассасалари ходимларининг малакасини ошириш учун хилма-хил иш формаларидан фойдаланилмоқда. Болаларни жисмоний, ахлоқий ва эстетик жиҳатдан тарбиялашга катта эътибор берилмоқда. Аммо болалар боғчалари ва яслилар йил сайин ортиб бораётганига қарамай, болаларни мактабгача тарбия муассасаларига жалб этиш даражаси бизни қаноатлантира олмайди. Соғлиқни сақлаш объектлари ва бошқа мактабгача тарбия муассасалари қурилиши учун ажратиб берилаётган маблағларнинг бир қисми ўзлаштирилмай қолмоқда. Медицина муассасаларини педиатрлар ва акушер-гинеколог кадрлар билан мустаҳкамлаш зарур.

Шундай муҳим ва актуал масаланинг шу сессияда муҳокама қилинаётганлиги халқ депутатлари маҳаллий Советларининг оналик ва болаликни муҳофаза этиш ҳамда мактабгача ижтимоий тарбияни ривожлантириш ишларини яхши йўлга қўйишда шубҳасиз, катта роль ўйнайди. **(Қарсаклар).**

Депутат Қ. НУРУМБЕТОВ нутқи

ТЎРТКЎЛ РАЙОН ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕКРЕТАРИ

Районимизда кўплаб мактаб ва мактабгача тарбия болалар муассасалари ишлаб турибди. Маориф министрлиги системасидаги 26 та доимий болалар боғча-яслиларида, идораларга қарашли, колхоз ва совхозларнинг болалар муассасаларида икки мингдан зиёд бола тарбияланмоқда. Бу муассасалар йил сайин кўпайиб бормоқда. Шу йилнинг ўзидагина районда 520 ўринли 5 та болалар боғчаси фойдаланишга топширилади, шунингдек 290 ўринли маъмурий ва коммунал бинолар болалар боғча-яслилари учун топширилади.

Бироқ болаларни мактабгача тарбия муассасаларига қамраб олиш даражаси ҳали ҳам паст. Мактабгача тарбия муассасалари ўйинчоқлар билан дуруст таъминланмаган, болалар мебели, юмшоқ ва қаттиқ инвентарь етишмайди. Савдо ва таъминот ташкилотлари ана шу муаммони ҳал этишда бизга ёрдам беришлари керак.

Сўнгги йилларда бизда физкультура ва спорт тобора кенг ривож топмоқда, спорт заллари, спорт майдончалари, футбол майдонлари кўпаймоқда, спорт билан шуғулланаётган болалар сони ортиб бормоқда.

Қишлоқ участка касалхоналарида болалар учун ва доялик ўринлари ташкил этилган. Саккизта сут ошхонаси ва сут тарқатадиган пунктлар ишлаб турибди. Бироқ 12-қурилиш трестининг айби билан Тўрткўл шаҳрида 240 ўринли касалхона комплексини қуриш пайсалга солинмоқда. Район касалхонаси комплексини қуриш суръатларини жадаллаштиришда ва уни белгиланган муддатда фойдаланиш учун топширишда амалий ёрдам беришни Ўзбекистон ССР Қишлоқ қурилиши министрлиги раҳбарларидан илтимос қиламиз.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетини, республика ҳукуматини, ҳурматли депутатлар, Сизларни ишонтириб айтамизки, оналик ва болаликни муҳофаза қилишни, болаларни тарбиялашни яхши йўлга қўйиш учун бутун куч-ғайратимизни аямаймиз, ушбу беш йилликнинг тўртинчи йили ва умуман бутун беш йиллик топшириқларини муваффақиятли бажариш учун социалистик мусобақани янада кенг авж олдирамиз. **(Қарсаклар).**

Депутат М. Д. РАЖАБОВА нутқи

БУХОРО ТИКУВЧИЛИК ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ МАСТЕРИ

Лениннинг «Бизда мавжуд ҳамма яхши нарсалар— болалар учун!» деган васияти мамлакатимизда оғишмай амалга оширилмоқда. КПСС XXV съездининг қарорлари партия ва ҳукуматимизнинг болалар тўғрисидаги ғамхўрлигининг ёрқин ифодасидир. Съезд қарорлари асосида халқ маорифи ва соғлиқни сақлашнинг барча системалари ишини яхшилаш юзасидан муҳим тадбирлар қабул қилинди.

Областимизда 582 та мактаб ва 544 та мактабгача тарбия муассасаси ишлаб турибди. 23 мингга яқин малакали ўқитувчи ва тарбиячилар болаларга таълим-тарбия бермоқда. Беш йиллик охиригача уч минг ўринлидан кўпроқ яна салкам 50 та ясли-боғча ва 16700 ўринли мактаблар қуриш белгилаб қўйилди. Кўпгина туғруқхона, болалар касалхонаси, поликлиника, аёллар консультацияси, фельдшер-акушерлик пунктлари ишга туширилди.

Халқ депутатлари Советларимиз болалар ва оналарнинг яшаш шароитларини яхшилаш тўғрисида катта ғамхўрлик қилмоқдалар. Область Советининг хотин-қизлар меҳнати ва турмуши, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш масалалари билан шуғулланувчи доимий комиссияси раҳбар органларнинг тегишли қарорлари бажарилишига актив кўмаклашмоқда, аёллар ва болалар ҳуқуқлари ва манфаатларини таъминлаётган қонунларга риоя этилишини назорат қилиб туради.

Бизнинг тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмамизда ҳам оналар ва болаларни муҳофаза қилиш соҳасида муайян ишлар олиб борилмоқда. Бу масала маҳаллий комитетнинг мажлисларида бир неча марта муҳокама қилинди. Бирлашмада бешта болалар боғча-яслиси ишлаб турибди. Ҳар йили 120 бола ёз ойларида пионер лагерларида дам олади. Соғлиқни сақлаш пункти ташкил қилинган. Бу пунктда терапевт, стоматолог, гинеколог ишлаб турибди. Физиотерапия кабинети мавжуд. Ҳар бир цехда хотин-қизлар шахсий гигиенаси хонаси жиҳозланган.

Биз оналар ва болалар сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилиш соҳасидаги ўз ишимизни доимо такомиллаштиришга интиламиз. Шу муносабат билан болалар санаторийсини барпо этиш масаласини ҳал қилишда ва савдо тармоқларига сут аралашмаларининг узлуксиз келтириб турилишини таъминлашда бизга ёрдам берилишини илтимос қиламан. Тегишли министрликлар ва идоралар областимиздаги яслилар ва болалар боғчаларини юмшоқ ва қаттиқ инвентарь билан таъминлаш тўғрисида ғамхўрлик қилишлари лозим. **(Қарсаклар).**

Депутат А. А. УРКИНБОЕВ нутқи

ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МИНИСТРИ

Қишлоқ хўжалиги министрлиги ва унинг маҳаллий органлари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари раҳбар ташкилотларнинг республикада ижтимоий мактабгача тарбияни янада ривожлантириш тўғрисидаги қарорларини амалга ошира бориб, муайян натижаларга эришдилар.

Республикада мактабгача тарбия муассасаси 1975 йилдагига нисбатан 509 та кўпайди, буларга 80 минг бола қабул қилинди. Ҳозирги вақтда республика колхоз ва совхозларида 310 минг ўринли 3668 та мактабгача тарбия муассасаси ишлаб турибди. Ўнинчи беш йилликнинг уч йили мобайнида колхозларнинг ўзигина мактабгача тарбия муассасалари қуриш учун 40 миллион сўмдан кўп пул ажратди. Бундан ташқари, республика колхозлар кенгаши колхозчиларнинг марказлаштирилган социал страхование фондидан иқтисодий заиф колхозларда мактабгача тарбия муассасалари қуриш учун 5 миллион сўмдан зиёд пул берди.

Колхоз ва совхозларнинг мактабгача тарбия муассасалари моддий базасини мустаҳкамлаш, болаларнинг овқатини яхшилаш, уларнинг ҳар томонлама баркамол ўсиши учун зарур шароитлар яратиш чоралари кўрилди. Жумладан, 1978 йилда колхозларда янгидан қурилган объектларни комплектлаш ва эскириб қолган мебелни алмаштириш учун 703 минг сўм пул сарф қилинган эди, бу йил эса 1,5 миллион сўм ўзлаштириш планлаштирилмоқда.

Кейинги уч йил мобайнида колхозларнинг маблағлари ҳисобига 2132 ўринли касалхона ва 34 та фельдшер-акушерлик пунктлари фойдаланиш учун топширилди. «Узгипросельстрой» институтига хотин-қизларнинг сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилиш учун санитария-гигиена талаблари ҳисобга олинган дала шийпони лойиҳасини ишлаб чиқиш топширилди. Оналар ва болалар учун 500 ўринли санаторийлар лойиҳасини ишлаб чиқишга киришилди. Санаторий қошида гинекология бўлими қуриш мўлжалланади.

Аҳоли турмуш маданиятини ошириш республика кенгашининг тавсияномалари бизга катта ёрдам бериб келди ва ёрдам бермоқда. Биз кенгашнинг ҳамма тавсияномаларини амалга ошириш учун барча чораларни кўрмоқдамиз. Лекин, афсуски, ҳали кўп нарсаларга эришганимиз йўқ. Қишлоқ жойларида болаларни мактабгача тарбия муассасаларига жалб этиш ҳамон паст бўлиб қолмоқда. Доимий муассасалар кўпайиб бормоқда. Шунинг билан бирга қишлоқ хўжалик ишлари авж олган даврда очиладиган мавсумий майдончалар ҳам кам эмас. Системамиздаги колхоз ва совхозларга шу беш йилликнинг охиригача мактабгача тарбия муассасаларига жалб қилинган болаларни 348 минг нафарга етказиш белгиланган. Демак 200 мингга яқин бола барибир мавсумий муассасаларда тарбияланади.

Бу йил 80 мингдан ортиқ ўринли мактабгача тарбия муассасасини, 580 ўринли касалхонани ва 40 та фельдшер-акушерлик пунктини ишга тушириш кўзда тутилмоқда.

Республика Қишлоқ хўжалиги министрлиги ва унинг маҳаллий органлари болалик ва оналикни муҳофаза қилиш тўғрисида бундан буён ҳам ғамхўрлик қиладилар. **(Қарсаклар).**

Депутат Т. ҲОЖИҚОСИМОВА нутқи

ОЛТИНКЎЛ РАЙОН ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕКРЕТАРИ

Коммунистик партия билан Совет ҳукумати совет халқининг турмуш даражасини ошириш тўғрисида, оналар ва болалар ҳақида тинмай ғамхўрлик қилмоқдалар. Ўртоқ Л. И. Брежнев таъкидлаб ўтганидек, «... Болалар — бизнинг келажагимиздир. Улар ўз оталари ва оналари ишини давом эттиришлари лозим... Бизнинг бурчимиз эса ҳамма халқларнинг болалари уруш нималигини билмасликларига, уларнинг болалиги осойишта, қувончли ўтишига интилишдан иборатдир».

Хотин-қизларнинг меҳнатини енгиллаштириш, уларнинг турмушини яхшилаш масалалари, болаларни тарбиялаш билан боғлиқ масалалар ҳамиша районимиз меҳнаткашларининг диққат марказида турибди.

Шу йилнинг бошида райондаги болалар муассасаларига болаларнинг 21 проценти жалб этилган эди. Кейинги уч ой мобайнида бу кўрсаткич 45 процентгача ўсди. Тельман номли, «Тошкент» колхозларида ҳар бири 160 ўринли иккита замонавий болалар боғчаси фойдаланиш учун топширилди. Яна ўн битта ижтимоий бинолар болалар боғчалари учун мослаштирилди. Биз мактабгача тарбия муассасаларининг шохобчаларини бундан буён ҳам кенгайтириш ниятидамиз.

Бизда 60 ўринли янги туғруқхона ва ўшанча ўринли болалар клиник касалхонаси қурилмоқда. Ҳамма бригадаларда, маҳаллаларда врачлик назорати амалга оширилмоқда. Хотин-қизлар ўртасида медицина билимларини пропаганда қилиш кенг кўламда олиб борилмоқда.

Район партия комитети билан район ижроия комитети оналарнинг меҳнат ва турмуш шароитини яхшилаш билан боғлиқ масалаларни мунтазам равишда муҳокама қилмоқда. Халқ депутатлари район Советининг сессияларидан бирида мактабгача тарбия муассасаларининг аҳволи ва уларнинг ишини янада такомиллаштириш тадбирлари тўғрисида батафсил гаплашиб олинди. Депутатлар киритган таклифлар ҳозир амалга оширилмоқда. **(Қарсаклар).**

Депутат В. П. КУКСЕНКО нутқи

САМАРҚАНД ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ИККИНЧИ СЕКРЕТАРИ

Самарқанд областида болалар касалхоналари, амбулатория-поликлиника муассасаларининг кенг шохобчалари ишлаб турибди, медицина ходимларининг катта армияси меҳнат қилмоқда, колхоз ва совхозлар ҳисобига бир ёшга тўлмаган болаларни парвариш қиладиган ҳомий медицина ҳамширалари лавозими жорий этилди. Касалликларни барвақт аниқлаш мақсадида қишлоқдаги аёллар консультацияларининг штатларида терапевт врач лавозими жорий этилди.

Шу билан бир қаторда болалар муассасалари ва туғруқхоналарнинг моддий-техника базаси даражаси ҳали ҳам пастдир. Шу боисдан ҳам кўп профилли область касалхонаси қуришда бизга кўмаклашишни тегишли республика органларидан илтимос қиламиз.

Каттақўрғон шаҳар партия комитети билан шаҳар ижроия комитетининг иш тажрибаси диққатга сазовордир. Бу ташкилотлар турли министрлик ва идораларга қарашли корхоналарнинг маблағларини кооперациялаш йўли билан мактабгача ёшдаги болалар муассасаларини реконструкция қилиш ва қуриш суръатларини жадаллаштириб юбордилар. Ҳозирги вақтда шаҳарда ишлаётган оналарнинг болаларидан салкам 70 проценти болалар боғча ва яслилари билан таъминланган.

Шу билан бирга болаларни мактабгача тарбия муассасаларига тортиш ҳали ҳам талабга жавоб бермайди, шу муассасаларни қуриш учун ажратилаётган капитал маблағлар етарли эмас.

Бу йил болалар йили деб эълон қилинди, у БМТ Бош Ассамблеяси «Болалар ҳуқуқлари декларацияси»ни қабул қилган куннинг йигирма йиллигига тўғри келмоқда. Амалдаги совет қонунларининг ҳамма нормалари халқаро ҳужжатлар руҳига батамом мос бўлиб, шу ҳужжатларни чинакам демократик, олижаноб принциплар билан тўлдиради.

Ҳамма болаларга соғлом ўсиш учун, уларнинг ақлий қобилиятлари, истеъдодларини ривожлантириш учун имконият яратиш — муҳим умумдавлат вазифасидир. **(Қарсаклар).**

Депутат М. ОБИДШОЕВ нутқи

НАМАНГАН ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ РАИСИ

Наманган областида оналар ва болалар соғлиғини муҳофаза этишни яхшилаш, мактабгача болалар тарбиясини янада ривожлантириш ва такомиллаштириш соҳасида бир қанча тадбирлар амалга оширилмоқда. Даволаш-профилактика муассасаларининг моддий-техника базаси анча мустаҳкамланди. Амбулатория-поликлиника хизмати ривожлантирилиб, хотин-қизларга медицина ёрдами ихтисослаштирилмоқда. Бу йил кўп профилли область касалхонаси ишга туширилди. Барча йирик корхоналар ва ташкилотларда хотин-қизлар шахсий гигиенаси хоналари ишлаб турибди. 500 ўринга мўлжалланган область она ва болалар уйини қуриш соҳасида лойиҳалаш-қидирув ишлари олиб борилмоқда.

Маҳаллий Советлар ва уларнинг доимий комиссиялари касаба союз ташкилотлари ва маъмурий органлар билан биргаликда меҳнат коллективларида оналик ва болаликни муҳофаза этиш ҳақидаги қонунларга қандай риоя қилинаётганлиги устидан контролни кучайтирдилар.

Кейинги йилларда 10 минг ўринли боғча ва яслилар фойдаланиш учун топширилди. Шу йил охиригача мавжуд биноларни мактабгача тарбия муассасалари учун мослаштириш йўли билан яна шунча ўринли боғча ва ясли очилади. Мактабгача тарбия муассасаларида таълим-тарбия ишлари юксак даражага кўтарилди, бу муассасалар малакали кадрлар билан мустаҳкамланди.

Аммо хотин-қизларнинг меҳнат, турмуш ва дам олиш шароитларини яхшилаш, мактабгача тарбия муассасаларини ривожлантириш учун мавжуд имкониятлардан ҳали тўлиқ фойдаланилмаётганини ҳам эътироф қилиш керак. Биз Олий Совет сессиясида бу масаланинг муҳокама қилинишидан тегишли хулосаларни чиқариб оламиз. **(Қарсаклар).**

Депутат Ж. КЎЧИЕВ нутқи

КОМСОМОЛ РАЙОНИДАГИ «КОММУНИЗМ» КОЛХОЗИ ПРАВЛЕНИЕСИНИНГ РАИСИ

Партия билан ҳукумат оналар билан болалар тўғрисида, ёш авлодни тарбиялаш ҳақида тинимсиз ғамхўрлик қилиб келмоқдалар. Мактабгача ёшдаги болаларни тарбиялаш масалалари жуда катта социал аҳамиятга эга. Тарбиянинг бу системаси ота-оналарнинг серунум ишлашини таъминлабгина қолмай, шу билан бирга болаларни ҳар томонлама камол топтиришни ҳам таъминлайди. Мактабгача тарбия ишини яхшироқ ташкил этиш ва оилаларга зарур ёрдам бериш учун болалар яслилари, боғчалари қурилишини тезлаштиришимиз, болалар муассасаларини зарур нарсаларнинг ҳаммаси билан яхшироқ таъминлашимиз керак.

Болаларни тарбиялаш, оналарнинг сиҳат-саломатлигини сақлаш соҳасида колхозимизда катта иш қилинмоқда. Правление, партия ташкилоти ёш авлоднинг жисмоний бақувват ва соғлом ўсиши учун доимо ғамхўрлик қилмоқдалар. Колхоздаги 11 та типовой дала шийпонида болалар яслилари ишлаб турибди. Уларда 175 бола тарбияланмоқда. Бу ерда кичкинтойлар учун ҳамма шарт-шароитлар муҳайё.

Биз шаҳар типидаги посёлка қуряпмиз. Шинам уйлар, жамоат, маиший ва хўжалик бинолари қад кўтармоқда, уларнинг ҳаммаси бош план асосида қурилмоқда. 95 ўринли болалар боғчаси ишга туширилди, ҳозир колхознинг бошқа участкасида ҳам мана шундай боғчани барпо этиш ишлари бошланди. Аммо қурилиш ишларининг суръати умуман кўнгилдагидек эмас. 1978 йилда қурилишга 768 минг сўм ажратилган бўлса, шундан атиги 473 минг сўми ўзлаштирилди. Натижада бир қанча объектлар битмай, чала қолди. Шу йилнинг бошларида ажратилган 366 минг сўмдан ҳозиргача бор йўғи 213 минг сўми ўзлаштирилди. Материал ва механизмлар етишмаётганлиги сабабли қурилиш ташкилотлари қийин аҳволга тушиб қолганлар.

Колхозимиз меҳнатчилари пахта, чорвачилик маҳсулотлари ва бошқа турдаги қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш юзасидан олинган социалистик мажбуриятларни шараф билан бажариш учун бутун кучларини ишга соладилар, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, мактабгача тарбия ишларини янада яхшилашни таъминлайдилар. **(Қарсаклар).**

Н. ТУРОПОВ нутқи

СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИНИНГ РАИСИ

Кейинги уч йил ичида оналик ва болаликни муҳофаза қилиш масалалари область партия комитетининг бюросида ва область ижроия комитетининг мажлисларида бир неча бор муҳокама қилинди. Бизда болалар медицина муассасалари ва тармоғини ривожлантиришга, уларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлашга алоҳида эътибор берилмоқда. Ўнинчи беш йиллик мобайнида Термизда болалар касалхонаси, болалар учун санаторий, тўртта поликлиника, саккизта консультация пункти, 15 та педиатрия кабинети, учта сутли таомлар ошхонаси очилди. Бойсун, Гагарин, Шерободдаги район касалхоналарининг болалар бўлимлари янги шинам биноларга кўчиб ўтди. Иккита қишлоқ участка касалхонасида болалар бўлимлари очилди. Ҳозир Термизда кўп профилли болалар касалхонаси, Деновда болалар поликлиникаси қуриб битказилмоқда. Колхоз ва совхозларнинг маблағи ҳисобига Сариосиё ва Шўрчи районларида, шунингдек учта қишлоқ участка касалхоналари ҳузурида болалар бўлимлари қурилмоқда.

Икки ёшгача болаларни овқатлантиришни тўғри ташкил этиш жуда муҳимдир. Ҳозир областимизда сутли таомлар тайёрлайдиган 17 та ошхона ишлаб турибди, яна 7 та сут пункти қурилмоқда. Область магазинлари ҳузурида сут маҳсулотлари ва болаларга зарур бўлган бошқа маҳсулотлар сотадиган бўлимлар очиш масаласи ҳал этилди.

Биз мактабгача тарбия муассасаларимизни малакали педагог ва медицина ходимлари кадрлари билан мустаҳкамлашга интиляпмиз. Уларнинг профессионал маҳоратини ошириш учун доимий ишлайдиган семинар ташкил этилди.

Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш соҳасида катта муваффақиятларга эришилди. Аммо ишнинг бу муҳим участкасида камчиликлар ҳам бор. Мактабгача тарбия муассасаларини қуриш планлари бажарилмаяпти. Баъзи болалар боғча ва яслилари, касалхоналар, поликлиникалар, туғруқхоналар ремонт талаб бўлиб қолган. Болалар боғчаларини асбоб-анжомлар билан таъминлашни яхшилаш керак. Биз республика Олий Советининг олдимизга қўядиган вазифаларни муваффақиятли бажариш учун зарур бўлган ҳамма ишни қиламиз. **(Қарсаклар).**

Депутат Г. А. ЦАРЕВА нутқи

ҚУВАСОЙ ЦЕМЕНТ КОМБИНАТИНИНГ МАШИНИСТИ

Биз Коммунистик партиянинг ва шахсан КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Леонид Ильич Брежневнинг биз, оналар ва болаларимиз тўғрисида доим қилаётган ғамхўрлигини сезиб турибмиз. Оналик ва болаликни муҳофаза этиш тўғрисидаги ғамхўрлик СССРнинг янги Конституциясида қонун йўли билан мустаҳкамлаб берилди.

Кейинги вақтларда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Олий Советининг жуда катта ёрдами туфайли областимизда оналик ва болаликни муҳофаза этиш ҳамда мактабгача болалар тарбиясини янада яхшилаш соҳасида катта тадбирлар амалга оширилди. 1978 йилнинг бир ўзидагина шаҳар болалар касалхонасида даволаш корпуси ва Фарғонада 130 ўринли туғруқхона, Олтиариқ, Бағдод, Тошлоқ, Ўзбекистон ва Қува районларида болаларни даволаш корпуслари ва туғруқхона бўлимлари фойдаланиш учун топширилди. Қувасой шаҳар касалхонасида даволаш корпуси, Охунбобоев районидаги 1 Май номли колхозда типовой туғруқхона ишга туширилди. Бу йил Марғилонда 240 ўринли болалар касалхонаси ва унинг ҳузурида 500 киши даволанадиган поликлиника, Қува марказий касалхонаси ҳузурида болалар бўлими ва Охунбобоев ҳамда Ленинград районларида иккита туғруқхона бўлими фойдаланишга топширилади. 120 ўринли область болалар касалхонаси ва унинг ҳузурида 500 киши даволанадиган поликлиникани қуриш учун архитектура-план топшириғи тайёрланди.

Ҳомиладор аёллар сиҳат-саломатлигини сақлаш борасида планли иш олиб борилмоқда. Йирик саноат корхоналаридаги бешта санаторий-профилакторийларда гинекология кабинетлари ташкил қилинди. Бу кабинетларда ҳар йили 6 мингдан зиёд аёл ўз соғлиғини мустаҳкамлайди. Бу йил Риштон районида 125 ўринли колхозлараро санаторий-профилакторий ишга туширилди.

Областимиздаги маҳаллий Советлар ва жамоат ташкилотлари мактабгача тарбия болалар муассасалари шохобчаларини ривожлантириш, бу муассасаларни қуриш устидан қаттиқ назоратни амалга оширмоқдалар.

Биз эришилган муваффақиятлар билан хотиржам бўлмаслигимиз керак, албатта. Бизда ҳали камчилик ва нуқсонлар бор. Биз болалар боғчалари ва яслиларини, поликлиникаларни, пионерлар уйларини кўпайтиришимиз ва уларнинг ишини такомиллаштиришимиз лозим. **(Қарсаклар).**

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ IX СЕССИЯСИ

«ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАРИГА САЙЛОВ ТЎҒРИСИДА» ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚОНУНИНИНГ ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари депутат Г. М. ОРЛОВ доклади

Ҳурматли депутат ўртоқлар! Бизнинг жаҳонда биринчи жонажон умумхалқ давлатимиз Асосий Қонуни — СССР янги Конституцияси муваффақиятли амал қилиб, самарали ишлаётганлигига яқинда икки йил тўлади. Совет жамиятининг бутун тараққиёти, ҳаётимиз ана шу буюк сиёсий ҳужжатнинг қудратли таъсири остида ўтмоқда.

КПСС Марказий Комитети, унинг Сиёсий бюросининг, шахсан ўртоқ Л. И. Брежневнинг социалистик демократияни ривожлантириш тўғрисида қилаётган доимий ғамхўрлиги, ССР Иттифоқининг янги Асосий Қонуни, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Конституциялари халқ ҳокимияти барча органларининг ишига самарали таъсир бахш этмоқда.

Кейинги вақтларда давлат ҳокимияти олий органининг ҳам, шунингдек барча халқ депутатлари Советларининг ҳам роли ва фаолияти сифат жиҳатидан сезиларли равишда янги босқичга кўтарилганлигини ҳаммамиз яққол кўриб, ҳис қилиб турибмиз. Советлар тағин ҳам фаол ва аниқ мақсадни кўзлаб ишлайдиган бўлиб қолдилар. Уларнинг жамиятимиз иқтисодий ва социал тараққиётининг ҳамма томонларига кўрсатаётган таъсир доираси кенгайди.

Совет кишилари СССР Олий Советининг, унинг ўртоқ Л. И. Брежнев бошчилигидаги Президиумининг СССР Конституцияси қоидаларини амалга оширишга, партия ва давлатимиз белгилаб берган кенг қонунчилик ишлари программасини бажаришга қаратилган изчил ва самарали фаолиятини зўр мамнуният билан маъқуллаб ва қўллаб қувватламоқдалар.

Кейинги вақтда СССР Олий Советига сайлов тўғрисида, СССР Министрлар Совети тўғрисида қонунлар, СССР гражданлиги тўғрисидаги қонун ва бошқа ҳужжатлар қабул қилинди. Халқ контроли тўғрисида, халқ депутатлари ўлка ва область Советлари тўғрисида, меҳнат коллективларининг ҳуқуқлари тўғрисида, уй-жой фондидан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш тўғрисида қонун лойиҳаларини тайёрлаш ҳамда катта иқтисодий ва социал аҳамиятга молик бошқа йирик проблемалар хусусида иш олиб борилмоқда.

Бизнинг республикамизда ҳам кенг қонунчилик программаси амалга оширилиши керак. Сизларга маълумки, Ўзбекистон ССР Конституциясига биноан республика Олий Советига сайлов тўғрисида ва республика Министрлар Совети тўғрисида қонунлар қабул қилинди.

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари маҳаллий Советларига сайлов тўғрисидаги қонун лойиҳаси ушбу сессия муҳокамасига қўйилган.

Қонун лойиҳасини махсус комиссия тайёрлади. Бу комиссия составига СССР Олий Совети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва маҳаллий Советларнинг депутатлари бўлган тажрибали партия, совет, касаба союз ва комсомол ходимлари, мутахассислар, ишлаб чиқариш новаторлари кирди. Лойиҳани ишлаб чиқишда олимлар билан юристлар катта ёрдам бердилар. Комиссия аъзолари қонун лойиҳасини икки марта муҳокама қилдилар. Лойиҳа Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети томонидан ва республика Олий Совети Президиумининг мажлисида қараб чиқилди ҳамда маъқулланди.

Шуни алоҳида таъкидлаб ўтмоқ керакки, сизларнинг муҳокамангиз учун тақдим қилинган ҳужжатга СССР ва Ўзбекистон ССР Конституцияларининг асосий принциплари, шунингдек бизда қарор топган ва Ўзбекистон ССР меҳнаткашлар депутатлари область, район, шаҳар, посёлка, қишлоқ ва овул Советларига сайлов тўғрисидаги Низомда умумлаштириб берилган бой тажриба асос қилиб олинди. Лойиҳани ишлаб чиқишда СССР ва Ўзбекистон ССР Конституцияларининг умумхалқ муҳокамаси вақтида гражданлар томонидан билдирилган мулоҳаза ва таклифлар ҳисобга олинди.

Қонун лойиҳаси социалистик демократияни янада ривожлантиришни назарда тутади. Лойиҳа ҳал қилинадиган масалаларнинг ҳажми жиҳатидан ҳозирга қадар республикада амал қилиб келаётган маҳаллий Советларга сайлов тўғрисидаги низомга нисбатан анчагина афзалликка эга.

Лекин мазкур низомдан фарқли равишда бу лойиҳа қонун тарзида ва шаклида баён этилган. Лойиҳада сайловни тайёрлаш ва ўтказишда жамоат ташкилотлари ҳамда меҳнат коллективларининг роли аниқ-равшан белгилаб берилган, гражданларнинг сайлов кампаниясида иштирок этиши билан боғлиқ ҳуқуқлари батафсил ёритилган. Лойиҳада сайлов комиссиялари ишининг асосий принциплари баён қилиниб, депутатликка номзодларнинг гарантиялари кўзда тутилган.

Сайлов тўғрисидаги қонун лойиҳасида амалдаги қонунчиликда мавжуд бўлган асосий қоидаларнинг давомийлиги сақланиб қолинган. Шу билан бирга, лойиҳа шундай нормалар билан тўлдирилганки, уларнинг зарурлиги республика маҳаллий Советларига сайлов ўтказишда қарор топган кўп йиллик тажриба билан асосланган ва тасдиқланган.

Қонун лойиҳасининг ҳар бир бўлими, ҳар бир моддаси ва сатри Коммунистик партия билан Совет давлатининг социалистик демократияни оғишмай ривожлантириш тўғрисида, совет кишилари ўзларининг сайлов ҳуқуқларидан тўла-тўкис фойдаланиб, сайловни тайёрлаш ва ўтказишда, давлат ва жамоат ишларини бошқаришда актив иштирок этишлари учун уларга барча зарур шарт-шароитларни таъминлаб бериш тўғрисида қилаётган жуда катта ғамхўрлигини ифода этади.

Қонун лойиҳасида совет сайлов системасининг принципиал қоидалари ифодалаб берилган. Лойиҳа сайловнинг сайлов округлари бўйича ўтказилишини назарда тутади, жамоат ташкилотлари, меҳнат коллективлари ва ҳарбий хизматчилар вакилларидан тузиладиган сайлов комиссияларининг ролини аниқлаб беради.

Лойиҳада жамоат ташкилотлари ва меҳнат коллективларининг, ҳар бир совет кишисининг жамият сиёсий ҳаётидаги ролини оширишга қаратилган йўл изчиллик билан яққол кўзга ташланиб туради.

«Социалистик жамиятимиз, — деган эди ўртоқ Л. И. Брежнев, — етукроқ бўлиб боргани сари, ўз тараққиётининг олий босқичи бўлган коммунизм томон янада илгарилаб борган сари гражданларимизнинг, меҳнат коллективларимизнинг ва умуман халқимизнинг ижтимоий активлиги шунчалик юксакроқ бўлиб, меҳнаткашлар давлат ишларини бошқаришга шу қадар кенгроқ ва чуқурроқ жалб қилинадиган бўлади. Бу — ижтимоий тараққиётимизнинг муҳим қонуниятларидан биридир. Бу — социалистик демократияни ривожлантириш ва такомиллаштириш деган маънони билдирадики, бунга партиямиз биринчи даражали аҳамият бериб келмоқда». Бизнинг қонун лойиҳамиз тамомила худди ана шу қонуният, ана шу тенденция билан суғорилгандир.

Кўп йиллик тажриба сайловни тайёрлаш ва ўтказишда Коммунистик партия, касаба союзлари, комсомол ташкилотлари, кооператив ва бошқа оммавий жамоат ташкилотлари ҳамда меҳнат коллективлари актив қатнашган тақдирдагина чинакам демократизм намоён бўлишини яққол кўрсатиб берди.

Ўзини оқлаган ва лойиҳанинг тўққизинчи моддасида ифодаланган бу практикани қонун тусига киритиш таклиф қилинади.

Янги Конституцияга мувофиқ, лойиҳада шу нарса ёзиб қўйилганки, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг сайловни белгилаш тўғрисидаги Фармони халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ваколат муддати тугашидан камида икки ой аввал; яъни олдингига қараганда ярим ой илгари матбуотда эълон қилинади. Муддатнинг ана шундай узайтирилиши сайловга тайёргарлик кўриш билан боғлиқ бўлган барча тадбирларни янада муваффақиятли ўтказиш имконини беради, сайловчиларга сайлов ўтказиш тартибини яхшироқ ўрганиш, маҳаллий Советларнинг фаолияти билан батафсилроқ танишиш, хуллас, бу ғоят муҳим сиёсий воқеага пухтароқ тайёрланиш имконини беради.

Сайлов округларини тузиш тартибини такомиллаштириш, уни тартибга солиш, Советларнинг турли бўғинлари учун округларнинг минимал ва максимал миқдорини белгилаб қўйиш таклиф қилинади. Масалан, область Советига 150 дан 500 гача депутат, район Советига — 75 дан 150 гача, республика ва областга бўйсунувчи шаҳар Советига — 75 дан 500 гача, районга бўйсунадиган шаҳарларнинг шаҳар Советига — 50 дан 150 гача, шаҳардаги район Советига 75 дан 350 гача депутат сайлаш таклиф этилади. Посёлка, қишлоқ ва овул Советларида 25 тадан 75 гача сайлов округи тузиш таклиф қилинади.

Лойиҳада кўзда тутилганидек, ана шу нормалар доирасида ҳар бир область Советига, Тошкент шаҳар Советига сайлов ўтказувчи сайлов округларининг сони Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми томонидан, бошқа Советлар учун эса — юқори Советларнинг ижроия комитетлари томонидан белгиланади.

Сайлов тўғрисида амалдаги низомдан фарқли ўлароқ, қонун лойиҳасида сайлов участкаларини тузиш тартиби бир мунча ўзгартирилган. Агар ҳозиргача сайлов участкалари шаҳарларда ва аҳоли яшайдиган бошқа пунктларда аҳоли сонига қараб, ҳарбий қисмларда, касалхоналар, дам олиш уйлари ва санаторийларда сайловчилар сонига қараб ташкил этилиб келган бўлса, эндиликда қонун лойиҳасида бу участкаларни тузиш учун ягона мезон киритиш назарда тутилади, яъни сайловчилар сонига қараб сайлов участкалари тузилади.

Ўзбекистон ССР Конституцияси лойиҳасини муҳокама қилиш давомида халқ депутатлари посёлка, қишлоқ ва овул Советларига сайлов ўтказувчи округ сайлов комиссияларини тузиш мақсадга мувофиқ эмаслиги тўғрисида, уларнинг функцияларини эса сайлов округи территорияси қайси сайлов участкасига кирадиган бўлса, ана шу участка сайлов комиссиялари зиммасига юклаш ҳақида кўпгина таклифлар киритилган эди. Комиссия бу таклифларни ўрганиб чиқиб, уларни қабул қилиш ва қонунда ифодалаб қўйишни зарур деб ҳисоблайди.

Шу муносабат билан участка сайлов комиссиялари аъзолари сонини кўпайтириш ва уларнинг ваколатларини кенгайтириш кўзда тутилади. Сайлов кампанияси даврида комиссия раиси, раис ўринбосари ёки секретарини ишлаб чиқариш ёки хизмат вазифаларини бажаришдан, илгари бўлганидек, икки ҳафтага эмас, балки сайловгача бўлган 30 календарь кунига озод қилиш таклиф этилади.

Территориал сайлов комиссияларини тасдиқлаш тартибини ҳам ўзгартириш тўғрисида таклиф киритилмоқда. Қонун лойиҳасида кўзда тутилаётганидек, эндиликда барча Советларга сайлов ўтказувчи сайлов комиссиялари бевосита халқ депутатлари мазкур Советининг ижроия комитети томонидан тасдиқланади. Бундай практика халқ депутатлари Советларининг барча ижроия комитетлари ролини сўзсиз оширади, сайловни тайёрлаш ва ўтказишда уларнинг жавобгарлигини кучайтиради.

Депутатликка номзодлари Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг, касаба союзларининг, Бутуниттифоқ Ленинчи Коммунистик Ёшлар Союзининг ташкилотлари, кооператив ва бошқа жамоат ташкилотлари, меҳнат коллективлари, ҳарбий қисмларда эса ҳарбий хизматчилар йиғилишлари томонидан кўрсатилишидан иборат кўп йиллик тажриба ўзини тўла-тўкис оқлади. Бу тажрибани, қарор топган ана шу демократизмни ҳам қонунлаштириш керак.

Давлат ҳокимияти органларига сайлов ўтказиш вақтида депутатликка номзодлар кўрсатиш қоидалари ва шартлари айниқса муҳим аҳамиятга эгадир. Сайлов тўғрисидаги қонун лойиҳаси депутатликка номзодлар кўрсатишнинг қарор топган тажрибасини мустаҳкамлаб, уни янада демократлаштиришни назарда тутади. Жамоат ташкилотлари, меҳнат коллективлари ва гражданларнинг номзодлар кўрсатиш, уларни қўллаб-қувватлаш ёки рад қилиш ҳуқуқини мустаҳкамлаш билан бирга, бу қоидани яна бир фикр билан, яъни зарур ҳолларда жамоат ташкилотлари ва меҳнаткашлар коллективлари депутатликка номзод кўрсатиш тўғрисидаги ўз қарорларини сайловгача истаган вақтларида бекор қилишга, яъни ўз номзодларини чақириб олишга ва уни бошқа номзод билан алмаштиришга ҳақлидирлар, деган фикр билан тўлдириш таклиф қилинади.

Бундай қўшимча меҳнаткашларнинг энг муносиб вакилларини пухтароқ танлаб олиш ва кўрсатиш, бу ишда хатога йўл қўймаслик имконини яратади.

Худди шу мақсадда депутатликка номзодлар кўрсатиш муддатини 20 кунгача узайтириш таклиф қилинади. Номзодлар кўрсатиш муддатининг узайтирилиши меҳнаткашларни сайлов кампаниясига тағин ҳам кенгроқ жалб қилиш, депутатликка номзодлар билан сайловчиларнинг учрашувларини кўпроқ ўтказиш имконини беради. Бу, шубҳасиз, номзодларни муҳокама қилиш жараёнига ҳам, шунингдек сайловчиларнинг наказларини ҳисобга олишга ҳам ижобий таъсир кўрсатади.

Бизда шу қоида қарор топганки, ҳар бир сайлов кампанияси вақтида барча давлат ва жамоат ташкилотлари, корхоналар, колхозлар, муассасалар ва ташкилотларнинг раҳбарлари депутатликка номзодларга сайловолди йиғилишлари ва сайловчилар билан учрашувлар ўтказишда, уларни зарур маълумотлар ва ахборот материаллари билан таъминлашда катта ёрдам берадилар ва кўмаклашадилар, лойиҳада бу яхши традицияни қонун кучига киритиш назарда тутилган.

Сўнгра қонун лойиҳасида сайловга якун ясаш тартибини ўзгартириш таклиф қилинади. Агар ҳозиргача қадар сайловда овоз беришда қатнашган барча сайловчилар овозининг ярмидан кўпроғини олган депутатликка номзод сайланган деб ҳисобланиб келган бўлса, эндиликда эса сайловларда округдаги барча сайловчилар овозининг ярмидан кўпроғини олган номзод сайланган деб ҳисобланади.

Қонун лойиҳасига ўрни бўшаб қолган депутатлар ўрнига янги депутатлар, сайлаш, янгидан ташкил этилган область, район, шаҳар, посёлка, қишлоқ ва овул Советларига сайлов ўтказиш тартибини белгилаб берувчи нормалар ҳам киритилган.

Халқ депутатлари Советларининг, Советлар ижроия комитетларининг вазифаси — партия ташкилотлари раҳбарлигида чинакам халқчил, жаҳонда энг демократик система бўлган совет сайлов системасини ўрганиш ва пропаганда қилишни ҳамма ерда тағин ҳам кенгроқ авж олдиришдан иборатдир. Бу иш меҳнаткашларни совет ватанпарварлиги руҳида тарбиялашни кучайтиришга, шонли ишчилар синфимиз, колхозчи деҳқонларимиз ва халқ зиёлиларининг меҳнатдаги ва сиёсий активлигини янада оширишга хизмат қилади, оқибат натижада беш йилликнинг тўртинчи йили ва умуман беш йиллик планлари ва мажбуриятларини яна ҳам муваффақиятли бажаришимизга имкон беради.

Республикадаги барча советларга 94 минг депутат сайланган. Бу жуда катта куч. Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети, халқ депутатлари область, шаҳар, район, посёлка, қишлоқ ва овул Советлари, уларнинг ижроия комитетлари ишлаб чиқариш ва жамоат ҳаётида ҳар бир депутатнинг авангардлик ролини тағин ҳам оширишлари, барча депутатлар комиссияларининг таъсирини кучайтиришлари керак. Бу комиссиялар партия сиёсатини амалга оширишда, давлат планларини ва қабул қилинган мажбуриятларни бажаришда партия ташкилотларининг ишончли ва жанговар ёрдамчилари бўлсинлар. Ҳар бир депутат партиянинг актив сиёсий жангчиси бўлиши ва унинг топшириқларини намунали бажариши лозим. Халқ депутатлари маҳаллий Советларига сайлов тўғрисидаги қонун ана шу олижаноб ишга хизмат қилади. Комиссия бу қонун лойиҳасини Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Олий Совети Президиумининг топшириғига биноан Сизларнинг муҳокамангизга ҳавола қилади. **(Қарсаклар).**

СССР ХАЛҚЛАРИНИНГ ЁЗГИ VII СПАРТАКИАДАСИ

ЭПЧИЛЛИК, МАҲОРАТ КЎРИГИ

✦ ИККИНЧИ ОЛТИН МЕДАЛЬ ✦ КИЧКИНА ДЕМАНГ БИЗНИ... ✦ БИР ПОҒОНА ЮҚОРИ ✦ «СПОРТ МАЛИКАСИ» АРДОҚДА ✦ НИШОНГА ТЕГМАГАН ЖАРИМА ТЎПИ

Ўзбекистонлик чавандозлар СССР халқлари еттинчи Спартакиадасида ажойиб ғалаба қозондилар. В. Дворянинов шахсий биринчиликда ғолиб чиқди. Командамиз эса биринчи ўрин учун олтин медаллар олди. Суратда: ғолиб спортчиларимиз (ўнгдан) — В. Дворянинов, М. Исмоилов ва Н. Нарикин. Ҳ. Ҳайдаров фотоси. (ТАСС—ЎзТАГ телефотоси).

Суратда: Спартакиаданинг олтин медали эгаси К. Фатнулин.

МОСКВА [«Совет Ўзбекистони» махсус мухбиридан телефон орқали]. Ўзбекистон спорт делегацияси жойлашган «Северний» меҳмонхонасига кираверишда катта ҳарфлар билан битилган «Валерий Дворяниновни олтин медаль билан табриклаймиз!» деган ёзув пайдо бўлди. Дарҳақиқат, бу чапдаст йигит республикамиз вакиллари орасида учинчи бўлиб СССР халқлари Спартакиадаси чемпиони деган юксак унвонга сазовор бўлди.

Кечаги репортажимизда чавандозлик мусобақалари қизғин бораётганлигини таъкидлаган эдик. Чавандозлик бўйича уч кураш мусобақасини ўринлатиб бажарган Балерийнинг маҳоратига барча мухлислар таҳсин айтишди. В. Дворянинов ўзининг «Базосил» арғумоғида ўйин программасига киритилган барча машқларни ўринлатиб бажарди. Эллик нафардан зиёд чавандоз орасида бенуқсон ҳаракатлар қилиб, зафар қучди.

Олға йўртиш бўйича ўтказилган мусобақада донгдор чавандозимизнинг олдига тушадигани бўлмади. Иккинчи куни дала машқи программасида ҳам барча ҳаракатларни ўрнига қўйди. Маълумки, мусобақанинг бу турида арғумоқ мураккаб йўлларга солинади, текис йўлда чоптирилади, баландликка чиқарилиб, пастликка туширилади, кутилмаганда ғовдан ўтишга тўғри келади, сувдан сакраб ўтилади. Шунга қарамай, В. Дворянинов иккинчи кунда ҳам пешқадамликни қўлдан бермади. Учинчи тур мусобасида отларни тўсиқдан олиб ўтиш машқлари бажарилди. «Базосил» барча тўсиқлардан бир текис ўтиб, яна биринчи бўлди. Биз Спартакиада чемпионининг устози—халқаро классли спорт мастери Мамажон Исмоилов билан учрашдик. «Валерийнинг чемпионлик унвонига сазовор бўлишидан хурсандман, — деди у. —Мусобақаларга пухта ҳозирлик кўриб, тажрибали чавандоз эканлигини Ватанимиз пойтахтида намойиш этиши боз устига қувончли бўлди. Муҳими — вакилимиз Олимпиада олди йилида Спартакиада чемпиони бўлди. Москва-80 Олимпиада ўйинларининг чемпиони бўлишига ишончим комил».

Шундай қилиб, республикамиз терма командаси чавандозлик бўйича биринчиликни эгаллади. Бу ғалабага «Ксилофон» арғумоғи билан қатнашган Николай Нарикин, мамлакатимизда ўтказилган ҳамма Спартакиадаларнинг қатнашчиси Мамажон Исмоилов муносиб ҳисса қўшдилар. Улар ғолиблик мусобақасининг энг юқори поғонасини эгаллаб, Спартакиаданинг кичик олтин медалларини олишди.

Гандболчиларимиз финал ўйинларида олтин медалга даъвогарлик қилишмаса ҳам, ўзларининг дадил ҳаракатлари билан мухлислар эътиборини қозонишди. Олимпиада чемпиони Ненене бошқараётган Литва командаси довруғи бутун мамлакатимизга машҳур. Республикамиз терма командаси у қадар номдор эмас. Командада тўрт нафар спорт мастери, қолганлари эса мастерликка номзодлардир. Лекин шунга қарамай, улар «Кичкина деманг бизни, кўтариб урамиз сизни» қабилида иш тутиб, тажрибали рақибларини 18:11 ҳисобида енгишди. Афсуски финалга йўлланма берувчи охирги учрашувда Молдавия командасига ютқазиб қўйишди.

Чим хоккей турнирида 12 терма команда мусобақалашмоқда. Улар икки кичик группага бўлиниб, учрашувни бошлашди. Биринчи кичик группада РСФСР ва Озарбайжон командалари пешқадамлик қилишмоқда. Иккинчи кичик группада эса Қозоғистон ва Ўзбекистон хоккейчилари олдинда боришмоқда. Маълумки, республикамиз терма командаси йигитлари Андижон спортчиларидан ташкил топган. Ўтган йили бу команда мамлакат биринчилигининг бронза медалига сазовор бўлган эди. Бу йил Спартакиада чемпиони бўлиш учун астойдил бел боғлашган.

Гимнастика бўйича ўтказилаётган баҳсларда йигитларимиз эркин машқларни бажардилар. Бир кун илгари эса гимнастикачи қизларимиз ўз группаларида учинчи ўринни эгаллаб, қолган машқларни бажаришга шай бўлиб туришибди.

Боксчилар баҳсида саралаш мусобақалари давом этмоқда. Республикамиз вакилларидан тўрт нафари курашни давом эттириш имкониятига эга бўлди. 71 килограмм вазнли боксчилар ўртасида Ф. Абрамян қозоғистонлик боксчи К. Букеновдан устун келди. Оғир вазнли боксчи И. Аракелов ҳам нимчорак финалга чиқди.

800 метр масофага югуриш ҳамда 400 метр масофага тўсиқлар оша югуриш мусобақаларида енгил атлетикачиларимиз 9 очко тўплаб, командамиз мавқеини бирмунча мустаҳкамладилар.

Киевда ўтказилаётган саралаш мусобақаларида футболчиларимиз иккинчи учрашувни РСФСР терма командаси билан ўтказиб, нақд ютуқни бой бериб қўйишди. Учрашувнинг тугашига беш минут қолганида ҳисоб Ўзбекистон терма командаси фойдасига 1:0 бўлиб турган эди. В. Чуркин учрашувнинг ўн биринчи минутидаёқ ҳисобни очган эди. Аммо РСФСР терма командасининг ўйинчиси Андреев 85- ва 87-минутларда иккита тўп киритиб, ўйинни ўз командаси фойдасига ҳал қилди. Ёш футболчимиз Собиров 11 метрлик нуқтадан берилган жарима тўпини дарвозага кирита олмади. Шахматчиларимиз сўнгги учрашувни Қозоғистон спортчилари билан ўтказиб, 8:1 ҳисобида ғолиб келдилар ва умумкоманда ҳисобида 9-ўринни эгалладилар.

Классик кураш усталари ўртасида ҳам Спартакиада ғолиблари аниқланди. Сўнгги беллашувда куч синашган В. Иброҳимов шахсий ҳисобда олтинчи ўринни эгаллади. Полвонларимиз олдинги Спартакиадага нисбатан бир поғона юқори кўтарилиб, умумкоманда ҳисобида саккизинчи ўринни эгаллашди.

Ҳ. НОСИРОВ.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

ВСР ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИНИНГ НОТАСИ

ВСР Ташқи ишлар министрлиги ХХР Ташқи ишлар министрлиги номига нота юбориб, Пекиннинг Вьетнам-Хитой чегарасида давом эттираётган иғвогарликларига қарши норозилик билдирди. Нотада уқтириб ўтилишича, Хитой қўшинлари 22 июлда Хатуен вилоятининг Синман районидаги бир қанча пунктларни ўққа тутганлар. Маҳаллий аҳоли орасида кўп киши қурбон бўлган ва жароҳатланган.

Шу ойнинг бошидан бери Хитой ВСРнинг қуролли иғвогарликларни тўхтатиш тўғрисида келишиб олиш ҳақидаги таклифларидан бўйин товлаб, чегара районларида ҳамон урушга тайёргарлик кўраётганлиги, Вьетнамга дағдаға қилаётганлиги ва чегарадаги иғвогарлик ҳуружларини бас қилмаётганлиги нотада таъкидлаб ўтилган. Бундан ташқари кейинги вақтларда Хитой ВСРга Вьетнамнинг чегара районларида разведка ва қўпорувчилик ишлари олиб бориш учун хитой миллатига мансуб собиқ Вьетнам гражданларини юбора бошлади.

Ана шуларнинг ҳаммаси Хитой томони Вьетнамнинг чегарадаги вазиятни тартибга солишга қаратилган таклифларидан жўрттага бўйин товлаётганлигидан, кескинликни тинимсиз кучайтираётганидан, ВСРнинг хавфсизлигига таҳлика солаётганлигидан, ҳар қандай пайтда яна уруш бошлаб юбориш учун баҳона қидираётганидан далолат беради, деб уқтирилади ВСР Ташқи ишлар министрлигининг нотасида. (ТАСС).

ШАЙҚАЛАР ТОР-МОР ҚИЛИНДИ

Кампучия агентлиги — СПК Кампучия Халқ Республикаси мудофаа министрлигининг Кампучияда Пол Пот шайкалари қолдиқларини тугатиш юзасидан ўтказилган жанговар ҳаракатларнинг якунлари тўғрисидаги ахборотини эълон қилди.

Ахборотда уқтириб ўтилишича, Кампучия революцион қуролли кучлари ва халқи халқ хоинларини қатъият билан жазолаб, шу йилнинг биринчи ярми мобайнида қардош Вьетнам ҳарбий қисмлари билан биргаликда душманнинг Амлеангдаги (Канпонгспа вилояти) «бош штаби»ни, Пол Пот-Иенг Сарининг Баттамбанг вилояти ғарбидаги Тасани «қароргоҳи»ни тор-мор этдилар. Пол-потчилар ҳарбий-денгиз кучларининг қолдиқлари яксон қилинди, Такео ва Кампот вилоятларининг тоғларидаги команда пунктлари ишғол қилинди, душманнинг Поусат вилояти ғарбидаги сўнгги катта уяси яксон қилинди. Айни вақтда революцион қуролли кучлар билан халқ лашкарлари аҳолидан мадад олиб, Кампучия шимолида ва шимолий-шарқидаги чангалзорларда яшириниб юрган душман шайкаларини тугатиш ишларини ўтказдилар.

Олти ой давом этган шу операциялар якунида пол-потчи шайкалар составидан 42 минг киши сафдан чиқарилди (ўлдирилганлар, ярадор қилинганлар ва асирга олинганлар шу жумлага киради), ўн минглаб турли қурол-яроғ ва кўп миқдорда ҳарбий анжомлар қўлга туширилди. Мислсиз қирғинчилик давридан омон қолган мамлакатнинг тўрт миллион аҳолиси энди батамом озод бўлди. (ТАСС).

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

◆ ЛОНДОН. Британия тред-юнионлари конгрессининг бош секретари Л. Мэррей консерваторларнинг иқтисодий сиёсатини кескин танқид қилди. У Дорсетшир графлигида ўтказилган митингда сўзлаган нутқида ҳукуматнинг социал эҳтиёжларга ажратиб бериладиган маблағни қисқартириш ниятида эканлигини қоралади. Бундай тадбирлар, деб таъкидлади Л. Мэррей, меҳнаткашларнинг манфаатларига зарар етказади.

✦ КОБУЛ. Афғонистон Демократик Республикасида ҳозирги вақтда 30 мингдан зиёд саводсизликни тугатиш курслари ишлаб турибди. Бу курсларда Афғонистон ишчилари, деҳқонлари ва хизматчиларидан 1 миллиондан ортиқ киши ўқимоқда.

ПАРТИЯ ВА ЖАМОАТ ТАШҚИЛОТЛАРИГА ЁРДАМ ТАРИҚАСИДА

Тошкентда «Рассом» комбинати ҳузурида оператив бадиий кўргазмали агитация босма материалларини босиб чиқариш ташкил этилди. Бу эса идеология, сиёсий-тарбиявий тематика юзасидан кўргазмали агитациянинг оперативлигини, уни хилма-хил қилиш ва бадиий савиясини оширишни, меҳнаткашларнинг социалистик мусобақасини ёритишни, саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши новаторлари ва илғорларининг қимматли ташаббуслари ҳамда тажрибасини оммалаштиришни, фан, техника, маданият ютуқларини ва бошқа масалаларни ёйишни ўз олдига мақсад қилиб қўяди.

Давлат ва жамоат ташкилотлари ҳамда корхоналаридан, колхозлар, совхозлар, ўқув юртларидан кўрсатилган агитация материалларини унча катта бўлмаган тиражда ва қисқа муддатларда тайёрлаб бериш учун буюртмалар қабул қилинади.

Оператив бадиий кўргазмали агитациянинг босма материаллари партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларига идеология ишининг формаларини хилма-хил қилишда ёрдам беради.

ШУҲРАТ ҚЎРҒОНИ

Қарши шаҳридаги қадимий қўрғон ўрнида Шуҳрат қўрғони барпо этилаётир. СССР 50 йиллиги номли марказий маданият ва истироҳат боғи ёнида ҳашар йўли билан вужудга келаётган бу монументал архитектура ансамбли Улуғ Ватан уруши жангларида қаҳрамонона жасорат кўрсатган қашқадарёлик жангчилар хотирасига бағишланган.

Таниқли архитектор Ю. П. Ильченко лойиҳаси асосида қурилаётган мазкур меъморий комплексни жиҳозлаш учун ГДРдан ҳам керакли ускуналар келтирилган. Шуҳрат қўрғонини бунёд этиш умумхалқ қурилишига айланиб кетди. Бу ерда «Каршистрой» бошқармасининг 25-механизациялашган кўчма колоннаси қурувчилари ва автотранспорт корхонасининг шофёрлари қизғин меҳнат қилишяпти.

Редактор
А. ИСМОИЛОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ: 9.00 — Вақт. 9.40 — Спартакиада кундалиги. 10.05 — Яшил қарағай сири. Бадиий фильм. 11.55 — Эртакка ўхшаган олам. Музикали фильм. 12.25 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Олимпиада-80. 15.40 — Фильм-концерт. 16.00 — Горнчилар, қаердасиз! 16.30 — Спартакиада. 17.30 — Гуцулочка вокал чолғу ансамбли ижро этади. 17.45 — Мунозара — клуб. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Ҳар доим бўлсин қуёш! 19.55 — Фильм-спектакль. 21.30 — Вақт. 22.05 — Спартакиадада. 22.30 — Ҳужжатли экран. 23.45 — Янгиликлар.

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ: 11.30 — Қўғирчоқ фильм. 12.05 — Қизил альпинистлар. Бадиий фильм 3-4-сериялар. 13.00 — Фильм-концерт. 13.15 — Унутилмас баҳор. Бадиий фильм. 18.20 — Халқаро болалар йилига. 18.45 — Ўзбекистон индустрияси. 19.15 — Ахборот. 19.30 — Концерт. 20.10 — Ахборот. 20.30 — Дўстлик экрани. 21.30 — Вақт. 22.05 — Чорвачилик — зарбдор фронт. 22.25 — Мақсад сари. Бадиий фильм 1-серия.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН: 18.40 — Фильм-портрет. 19.35 — Янгиликлар. 19.55 — Ёз кунларидан бирида. Бадиий фильм.

РАДИО

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Концерт. 9.30 — Классик куйлардан концерт. 12.10 — Ўзбекистан индустриальний. 13.00 — Икки йилликка етадиган ем-хашак учун. 13.30 — Сизнинг хонадонингизда. 14.00 — Дала жасоратларга чорлайди. 18.50 — Сен менинг қўшиғимдасан, Ўзбекистон! 19.20 — Саломатлик — туман-бойлик. 20.20 — Радиотингловчиларнинг талабларига биноан концерт. 20.50 — Ривожланган социализм шароитида КПССнинг ғоявий фаолияти. 21.00 — Ўзбекистон ёзувчиларининг янги асарлари. 21.20 — Чорвадорлар, Сизлар учун. 21.50 — СССР халқлари VII ёзги Спартакиадасида. 22.28 — Радиотингловчилар таклиф этган программа асосида концерт. 23.20 — Дам олиш концерти.

Р. 03030. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, Тошкент шаҳри. Индекс 64633. Е—2531.